

ԱՄԵՏԱՔԵՐ

ՇԱԲԱԹԱԹԵՐԹ

ԿՐՕՆԱԿԱՆ, ՈՒՍՈՒՄՆԱԿԱՆ, ԸՆՏԱՆԵԿԱՆ ԵՒ ՔԱՂԱՔԱԿԱՆ

The Weekly **AVEDAPER**, American Bible House, Constantinople.

ՀԱՏՈՐ ԿԱ

Կ. ՊՈԼԿՍ, ՆՈՅԵՄԲԵՐ 14, 1908

ԹԻԻ 46

ԽՄԲԱԳԻՐՆԵՐ

ՏՆՕՐԷՆ-ԽՄԲԱԳԻՐ 2. Մ. ԱՆԷՆ,

Հ. Ս. ՊԱՐՆԸՄ, Յ. Գ. ԳՐԻԳՈՐԵԱՆ

ԽՄԲԱԳՐԱԿԱՆՆԵՐ

ԲՈՂՈՔԱԿԱՆ ՅԵՂԱՓՈԽՈՒԹԻՒՆՆԵՐ

Նորոգ կենսի նշաններ

Հ. Մ. Ա.

ՔԱՂԱՔԱԿԱՆ յեղափոխութիւնը ընդհանրապէս
Լուսերի անուանին հետ կը զու-
գորդուի: Անոր կորովի անձնաւորութեան կ'ըն-
ծայուի այն ոյժը որ բաներու հին ընթացքը վեր-
ցուց, ջնջեց և ծնունդ տուաւ բարեկարգութեան
լայնափիւռ շարժումին: Եւ սակայն սխալ կարծիք
է այս: Մեծ շարժումները առաջնորդներ կ'ստեղծեն,
և Լուսեր պարզապէս առաջնորդ էր, շատերէն
մէկը, և նշանաւոր հանդիսացաւ երբ իր առաջնոր-
դութեան ժամանակը հասաւ:

Ամբողջ Եւրոպայի վրայ սփռուող բարեկարգու-
թեան այս հզօր հոսանքը յառաջ բերող պատճառ-
ները ուսումնասիրելու համար ետ երթալու ենք
գոնէ մինչև առաջին խաչակրութիւնը, Յ. Տ. 1096:
Բայց եթէ կ'ուզենք գտնել առաջին շարժումը
դէպ ի խղճի ազատութիւն և հոգեւոր ու մտաւո-
րական բարձրագոյն կեանք, Ֆրանսայէ անցնելու
ենք Հարաւային Եւրոպա, Յունաստան և Պոլկա-
րիա և անկէ Հայաստանի Լեւոնազաւանները, ուր
թ դարուն սկիզբը ծագում առին Պաւլիկեաններու
ինքնայատուկ այլ զօրաւոր վարդապետութիւնները:
խաչակրութիւններու պատմութիւնը արդի
Քրիստոնէութեան ուսանողին եռանդը վառելու
ընդթը չունի: Ուսանողը նախ չընդունիր խա-
չակրութիւններու նպատակին իմաստութիւնը, և
անոնց բաղմածախս, ահաւոր և արիւնահեղ պա-
տերազմներուն մէջ կը տեսնէ Քրիստոնէութեան
ոգւոյն բռնաբարումը: Կը խորհի թէ Սուրբ Երկիրը

վերստանալու ապարդիւն փորձերու միջոցին վատ-
նուած կորովն ու հարստութիւնը կրնային լաւա-
գոյնս գործածուիլ Քրիստոնէութեան շինիչ գոր-
ծերուն: Բայց թէ խաչակրութիւնները կարեւոր թէ և
անուղղակի ազդեցութիւններ ունեցան Եւրոպայի
ապագայ քաղաքակրթութեան վրայ, իբրև իրողու-
թիւն կը մնայ և իբրև ապացոյց մը թէ Աստուած
մարդոց յիմարութիւնը օգտակարապէս կը գործածէ:

Նախ, պատուաբ մը եղան Եւրոպայի արչաւանքին
դէմ, թէ և այս բարիքը շատ հակակշռուեցաւ Բիւ-
զանդական կայսրութեան տկարացմամբ: Երկրորդ,
խաչակրութիւնները զարկ մը տուին վաճառակա-
նութեան՝ կազմելով նաւախումբեր, որոնք բա-
նալիներ կը փոխադրէին Պաղեստին և Արևելքի ար-
տադրութիւններով լեցուն հետ կը դառնային: Դիզ-
ուած դրամը չըջաբերութեան մէջ գրուեցաւ և
այսպէս առեւտրական մեծ դարապուխ մը բացուե-
ցաւ: Երրորդ, խաչակրութիւնները պատճառ եղան
մտաւորական հորիզոնին ընդարձակման, որու յա-
ջորդեց դէպ Սկեպտականութիւն անխուսափելի
հակազդեցութիւնը: Բիւզանդական և Արաբական
զարգացման հետ երկու դարերու չփոմը քաղա-
քակրթութեան շատ դասեր ուսոյց Քրիստոնէայ
արչաւորներուն: Իսլամներու և Քրիստոնէայ հե-
րետիկոսներու հանդէպ անոնց մէջ աճող հիացումը
վանեց առեւտրութիւնն ու նախապաշարումները:
խաչակիրներէն ոմանք նոյն իսկ Իսլամ եղան և
ուրիշներ՝ աղատախոհ: Ասոր իբր արդիւնք զանա-
զան հերձուածներ արագ ծաւալում գտան և, ինչ-
պէս պատմաբան մը կ'ըսէ, «Վերածնութեան ար-
մապները պէտք է փնտռել խաչակրութեանց քա-

զաքակրթութեան մէջ:» Այսպէս, երբ կը թուենք Եւրոպայի մինչև հիմերը զորդող ոյժերը, անոնց մէջ կարևոր տեղ մը տալու ենք խաչակրութիւններուն: Զանազան գիւտեր, մանաւանդ վառօդի գիւտը, նոր բնութիւն մը տուին ռազմավարութեան և կարևոր դեր մը խաղացին թուրքերու յաղթութիւններուն մէջ: Կ. պոլսոյ անկումը 1453ին, եւրեւթապէս Արեւելեան Քրիստոնէութեան մեծ աղէտ մը, Եւրոպայի մէջ ուսման վերակենդանացման պատճառ մը եղաւ իսկապէս: Արեւելքի գիտնականները, գլխաւորաբար Յոյներ և Հրեաներ, երկրէն վանուելով՝ գացին Իտալիա հաստատուեցան: Եւրոպայի մէջ Յունարէնի ու Եբրայեցերէնի ուսումը կրկին ձեռք առնուեցաւ, և հին Հռոմի և Յունաստանի պատմութիւնը, գրականութիւնը և արուեստները վերակենդանացան: Այդ շրջանին ուրիշ ուէ ազդեցութենէ աւելի տպադրութեան գիւտը ծառայեց նոր գաղափարները տարածել այնպիսի արադութեամբ մը, որ մինչև այն ատեն բոլորովին անծանօթ էր:

1491ին Մաւրիտանացի Արաբներու նուաճումը ու յաջորդ տարին Նոր Աշխարհի գիւտը Քոլումպոսի կողմէ և Բարեյոսոյ Հրուանդանէն ղէպ Ասիա և Արեւելեան Հնդկաստան նոր ճամբուն բացումը 1497ին, այս ամէնը նոր մղում մը տուին Եւրոպայի Քրիստոնեայ ժողովուրդներուն առեւտրական և մտաւոր գործունէութեան:

Այնքան է թէ ղէպի քաղաքակրթութիւն յառաջգիծութեան նոր դարազուլի մը սկսած էր: Եւ սակայն որոշ տարրերութիւն մը կայ ընդ մէջ այդ անհետացող քաղաքակրթութեան և արդի աշխարհի քաղաքակրթութեան: Հին Հռոմէական քաղաքակրթութիւնը յառաջ եկաւ Արեւմտեան Եւրոպայի անքաղաքակրթ ցեղերուն Հռոմայեցիներու կողմէ նուաճմամբ: Ծանօթ աշխարհը ընդարձակածաւալ կայսրութեան մը վերածուեցաւ ճամբաներով ամրապնդուած: Քաղաքները իբր զինուորական կայաններ ծառայեցին: Երկրին ժողովուրդին գրեթէ ուշադրութիւն չէր ընծայուեր: Արհամարհանքով կը նկատուէին անոնք իբր քաղաքակրթութեան անատակ: Նուաճուած երկրները այս դրութեամբ Հռոմէական նահանգներու վերածուեցան և կը կառավարուէին առանց նկատի առնելու անոնց բուն բարիքը, այլ բոլորովին յօգուտ Հռոմայեցի փոքրաթիւ քաղաքացիներու: Ասոր մէջ կը կայանայ գաղտնիքը Հռոմի անկումին, ինչպէս և բոլոր այն կառավարութիւններու անկումին, որոնք ժողովուրդը կողոպտած են քանի մը մարդիկ հարստացնելու համար: Արդի քաղա-

քակրթութիւնը, թէև հեռի կատարելութենէ, չէ ձգտած համաշխարհային կայսրութիւն մը յառաջ երեւել, այլ խաղաղութեամբ իրարու քով ապրող և իրարու իրաւունքները յարգող ազգեր կազմել: Իսկ ներքնապէս նպատակ ունեցած է ժողովուրդին բոլոր դասակարգերը քաղաքացիութեան և ինքնավարութեան առանձնաշնորհումներուն մասնակից ընել: Արդարութեան և փոխադարձ շահու այս հիման վրայ է որ արդի քաղաքակրթութիւնը տակաւ կը կառուցանէ իր տոկուն չէնքը: Քաղաքակրթութեան այս նոր ձևին անհրաժեշտութիւնը ըմբռնելու համար հարկ է իրերու հին կարգը խնամով ուսումնասիրել:

Եկեղեցական դոգմաբանութիւնը. Հռոմ էր ոստանը եկեղեցական մեծ պետութեան մը, որու գլուխը Պապն էր: Եւրոպա նահանգներու, վիճակներու և թեմերու կը բաժնուէր ու կ'ստորաբաժնուէր և արքեպիսկոպոսներով, եպիսկոպոսներով և քահանաներով կը կառավարուէր: Որչափ կարելի էր, այդ մեծ եկեղեցին քաղաքային իշխանութենէն ազատ կը պահէր ինքզինք: Թագաւորներ իրենց աթոռ ապահով չէին համարեր առանց եկեղեցիէն վաւերացուելու: Կղերը կը յայտարարէր թէ ինք զերծ է պատժական օրէնքէն այն երկրին ուր կ'ապրէր, իր իշխանութիւնը Հռոմէ ընդունելով և վերջնադոյն դիմումը Պապին ընելով և ոչ վեհապետին: Կուսակրօններու թիւը սաստիկ աւելցած և Պապին շնորհիւ թեմական կղերէն աւելի ազդեցիկ եղած էր ինչ ինչ նկատումներով: Հազիւ կարելի է չափազանցօրէն խօսիլ այն ազդեցութեան վրայ զոր եկեղեցական այս դրութիւնը ի գործ դրաւ անհատներու և ազգերու վրայ: Եկեղեցիին վիճիւնները անվիճելի էին և անոր հրահանգութեան ղէմ ընդվզումը մահուամբ կը պատժուէր: Եկեղեցիին հարստութիւնն ալ կը բացատրէ անոր զօրութիւնը: Կղերը տասանորդ կ'առնէր Քրիստոնեայ բովանդակ աշխարհի արտադրութիւններէն, և հարկւրաւոր տարիներէ ի վեր: Բաց աստի, վարձք կ'ստանար ամէն բանի համար զոր կ'ընէր: Կուսակրօնները իրենց միաբանական կանոններուն համեմատ պարտէին իրենց ապրուստը շահիլ քարոզի և աղօթքի փոխարէն մուրացկանութիւն ընելով: Սակայն մարդիկ կը կարծէին թէ անոնց ինչք կամ կալուած նուիրելով կրնային իրենց հոգիները փրկել: Այս կեքպով դրամական մեծ գումարներու և կալուածներու տիրացան կուսակրօնները, և եկեղեցիին հասոյթը քիչ ատենէն զերազանցեց թագաւորներու և Եւրոպայի իշխաններուն հասոյթը: Եկեղեցիին զօրութեան երրորդ աղբււրն էր ուսման մե-

նաշնորհը : Կրթեալ դասակարգերուն գրեթէ ամէնը կրթեալներն դասուն կը պատկանէին : Կղերը կը հայթայթէր օրէնսգէտները , զիւանագէտները , դեպքանները և նոյն իսկ վարչապետները , և եկեղեցիին ազգեցուծիւնը գերակշիռ կ'ընէր Եւրոպական ամէն տէրութեան մէջ : Բացարձակ իշխանութիւնը Պապին ձեռքին մէջ պահելու իբրեւ գրութիւն՝ կատարեալ էր այն : Բայց Միջին Դարու Պապերուն սխալը եղաւ այն զոր Կեսարները գործեցին անոնցմէ առաջ : Ազգեցուծեամբ ու հարստութեամբ զօրաւոր կազմակերպութեան մը արդիւնքները յօգուտ քիչերու գործածութեան և ի վնաս Եւրոպայի ազգերուն : Հիւսիսի և Արեւմուտքի կողմը արթնցող նոր ոյժերը կոչուած էին եկեղեցական այս պետութիւնը խորտակել և քանի մը հոծ ու անկախ ազգեր պիտի ելլէին պայքարին մէջէն :

Դպրոցական դարձիւնը . Ահաւասիկ ուրիշ դրութիւն մը , որ ազգային կեանքի բարգաւաճման արգելք կ'ըլլար : Եւրոպայի ուսեալ մարդիկ Լատիներէն , Հռոմի լեզուով , կը խօսէին ու նամակ և գիրք կը գրէին : Անոնցմէ շատեր չէին գիտեր լեզուն այն երկրին որու մէջ կը բնակէին : Այսպէս ուսման լեզուն Լատիներէն էր , ուսեալ աշխարհի մայրաքաղաքն ալ՝ Հռոմ : Ուսեալ ամէն մարդիկ եկեղեցիէն կը համարուէին և Պապին իրաւասութեան ներքեւ : Ուսումը կաշկանդուած էր դպրոցական օրէնքներով և միշտ եկեղեցական կարծիք կը ցուցնէր : Հետադարձութեան ազատութիւն չկար , գիտութեան մէջ անգամ : Դիտական իրողութեան մը գտիչը կրնար պատժի ենթարկուիլ , եթէ իր գիտը Դպրոցականներու սխալը կամ մոլորութիւնը երևան հանէր : Այսպէս Դպրոցականութիւնը ծանօթութեան լոյսէն ոչ միայն կը զրկէր հասարակ ժողովուրդը , այլ և երկաթի կապերով կը պարաւանդէր լուսաւորեալ միտքերը :

Նոր թուականին գործն եղաւ կրօնական ու իմացական այս սարկութենէն ազատել զմարդիկ , դորձ մը՝ որ քիչ կարեւոր չէր քաղաքակրթութեան այս նոր ձեւը ձեռք բերելու համար :

Ծան. Այս յօդուածներուն պատրաստութեան մէջ կը հետեւինք գլխաւորապէս Անգղիական աշխարհի մէջ անվիճելի հեղինակութիւն ունեցող պատմաբանի մը :

ՈՒՒԼԵՐՄ Հ. Թէֆթ Հ. Ս. Պ.

Մեր ընթերցողները արդէն իմացած են թէ , իբրեւ արդիւնք Ամերիկեան ընտրութիւններուն , Մր. Թէֆթ Միացեալ Նահանգաց նախագահ ընտրուած է չորս տարուան համար , 1909 Մարտ 4էն

սկսեալ : Մինչև այդ թուականը Մր. Բոզէվելթ կը շարունակէ իր պաշտօնը , և Գոնկրէսը , որ նիստ պիտի ունենայ Դեկտեմբրի սկիզբը , այժմու ընտրուածը չէ այլ առաջուանը որու պաշտօնէութեան պայմանաժամը կը լրանայ հրաժարելի Նախագահին պաշտօնավարութեան պայմանաժամուն լրանալուն հետ : Մր. Թէֆթի շահած քուէներուն մեծամասնութիւնը խոշոր է , և կը թուի թէ Մր. Պրայըն Հիւսիսային Նահանգներէն երեքին միայն քուէներուն մեծամասնութիւնը շահած է : Հարաւայինները , այսինքն երկրին այն մասը որ գերեզմար էր մինչև քաղաքական մեծ պատերազմը , տակաւին զօրամակութիւն կը ցուցնեն զօրացնել այն կուսակցութիւնը որ իշխանութեան վրայ կը գտնուէր յիշեալ պատերազմին ժամանակ , և որու կը պատկանին Մր. Բոզէվելթ և Մր. Թէֆթ : Այս է դժբաղդութիւն մը , քանզի պատերազմը գրեթէ 44 տարի առաջ վերջացաւ և պատերազմին պատճառ եղող խնդիրները մոռցուած են ըստ մեծի մասին : Ամբողջ երկրորդ մէկ է , և կուսակցական այնպիսի բաժանում մը որով երկրին մէկ ամբողջ մասը միշտ մէկ կուսակցութեան կը յարի , այլևս պէտք չէ որ գոյութիւն ունենայ : Թէ՛ Մր. Պրայըն և թէ՛ Մր. Թէֆթ ուղիղ մարդիկ են , և երկուքն ալ խզճմտօրէն կը վնասեն երկրին բարիքը . բայց ժողովուրդը կատարեալ փատահութիւն չունէր Մր. Պրայընի դատողութեան վրայ : Ան է պերճախօս մէկը , և իբրեւ հրապարակախօս աւելի մեծ մագնիսական զօրութիւն ունի քան Մր. Թէֆթ : Բայց ջատագոված է այնպիսի աշխարհավարութիւններ , որոնք ոչ-իմաստնական թուած են քաղաքական լաւագոյն դատողութեան տէր անձանց . բաց աստի Մր. Պրայըն երբեք փորձուած չէ պաշտօնի մէջ : Իբրեւ նախագահական ընտրելի այս երրորդ անգամ է որ պարտութիւն կրեց , և անտարակոյս ասիկա վերջին անգամը պիտի ըլլայ անոր իբրեւ ընտրելի ներկայանալուն :

Մր. Թէֆթի կենսագրականը շատ տարբեր է , և տարակուսելի է որ ունէ մարդ երեքը նստած ըլլայ Նախագահական աթոռ աւելի կատարեալ կերպով ապացուցած ըլլալով իր յարմարութիւնը , նախապէս կարողութիւն ցուցնելով ստորնագոյն պաշտօններու մէջ : Մր. Թէֆթ ծնաւ 1837 Սեպտեմբերին , և իր հայրը գրեթէ հաւասարապէս նշանաւոր մէկն էր : Ալֆոնս Թէֆթ երեւելի դատաւոր էր , երկու դահլիճներու մէջ տարբեր պաշտօններ վարած է նախագահ Կրանթի օրով , և Ամերիկեան դեսպան եղած է նախ Աւստրիա և յետոյ Ռուսիա : Որդին Եէյլ Համալսարանի ընթացքն աւարտեց 1878ին : Անիկա աստիճանով երկրորդ ուսանողն էր

121 առդամներէ բաղկացեալ կարգի մը մէջ, և կարգին կողմէն ընտրուեցաւ իբրեւ աւարտական ատենախօսութիւնն ընող՝ համալսարանական ընթացքի վարձանին :

Երկու տարի յետոյ ընթացաւ արտ եղաւ Սինսինատի Համալսարանին Իրաւաբանական ճիւղէն, անոր առաջին մրցանակը բաժնելով իր դասընկերներէն մէկուն հետ: Այնուհետեւ եօթը տարի փաստաբանութեան նուիրեց ինքզինք, և այնպիսի կարողութիւնն ցուցուց որ երեսնամեայ կանուխ հասակին մէջ դատաւոր կարգուեցաւ Օհայօի, իր ծննդավայր նահանգին, դատարաններէն մէկուն մէջ, և քիչ յետոյ փրոֆէսոր դրուեցաւ իրաւաբանական այն վարժարանին մէջ ուրկէ ընթացաւ արտ եղած էր : Միացեալ Նահանգաց Նախագահը այնքան հիացաւ անոր օրէնսգիտական հմտութեան վրայ որ զանիկա կարգեց կառավարական փաստաբան, և այդ պաշտօնին մէջ երեք կարեւոր դատերու պաշտպանութիւնն ստանձնեց Գերադոյն Ատենային առջեւ, և անոնց ամէնն ալ շահեցաւ : Ատկէ ետեւ աւելի բարձր աստիճանի դատաւոր կարգուեցաւ :

Բայց 1901ին էր որ առաջին անգամ նշանաւոր հանդիսացաւ հանրութեան դատման առջեւ : Այդ տարին Նախագահ Մաքքինլի յանձնախումբ մը զըրկեց Փիլիպպեան կղզիներուն վիճակը քննելու պաշտօնով, և յանձնախումբին պետ կարգեց զՄր. Թէֆթ : Սպանիական յոռի վարչութեան և ապստամբական վիճակին պատճառաւ, որ շարունակած էր տարիներով յոյժ ողբալի վիճակ մը յառաջ եկած էր: Յաջորդ տարին Մր. Թէֆթ Փիլիպպեաններուն առաջին կառավարիչ կարգուեցաւ, և մենք աւելի աղէկ բան չենք կրնար ընել քան ընդօրինակել նկարագրութիւնը զոր Թոմաս կ'ընէ անոր կառավարչութեան նկատմամբ :

«Իր պաշտօնավարութեան երեքուկէս տարիներուն միջոցին յաջող քաղաքական կառավարութեան մը հիմերը դրաւ, և երկրին տուաւ մաքուր, ուղիղ և ազդու վարչութիւն մը: Վերակազմեց դատարանները, հաստատեց դատական ճիւղ մը, տուաւ ապահովութիւն կեանքի և ստացուածքի, նամակատուններուն թիւը 13էն 250ի բարձրացուց, բարեկարգեց ճամբաները և նաւահանգիստները, զարկ տուաւ այժմու առողջապահական դրութեան, հազարաւոր զպրոցներ բացաւ, և տեղւոյն երկամտական վիճակը գոնացուցիչ հիման վրայ դրաւ: Կարժէ նշանակել թէ 1902ին, երբ հարկ եղաւ խորհրդակցիլ Հոմի Կաթոլիկ եկեղեցւոյ իշխանութիւններուն հետ Փիլիպպեաններու մէջ զբո-

նուած երկրագործական հողերուն գնման մասին, Մր. Թէֆթ որոշեց խնդիրը անձամբ ձեռք առնել, գնաց Հոմի, խօսեցաւ Լեոն ԺԳ-ի հետ և բանակցութիւնը յաջող ելքի մը յանգեցաւ:» Այս հողերը կը պատկանէին մենաստաններու, որոնց թիւը մեծ էր Սպանիական տիրապետութեան ժամանակ, և Ամերիկեան կառավարութիւնը ուղեց զանոնք զեղացիներուն տալ :

Մր. Թէֆթի պաշտօնավարութիւնն առաջարկուեցաւ Միացեալ Նահանգաց գերագոյն Ատենային մէջ: Ասիկա իր ճաշակներուն կը յարմարէր: Իր մտաւոր պարն եղած էր այդ ատենին դատաւորներէն մին ըլլալ: Բայց այնպէս կը զգար թէ Փիլիպպեանց մէջ իր գործը չէր աւարտած, ուստի մերժեց խառնարկուած պաշտօնը: 1903ին Պատերազմական Նախարար կարգուեցաւ Նախագահ Րոզեվելթի Դահլիճին, և վարեց այդ պաշտօնը մինչև իր ընտրելի նշանակուիլը Նախագահութեան: Հաւանօթէն ուրիշ տեւէ մէկէ աւելի վստահելի խորհրդակիցն եղաւ Մ. Րոզեվելթի: Երբ Քուպայի կառավարութիւնը հրաժարեցաւ և կղզիին մէջ քաղաքական պատերազմի վտանգ կար, Մր. Թէֆթ զրկուեցաւ խնդիրները կարգադրել, և աւելի յետոյ գնաց Փաշամա միւսոյն յանձնարարութեամբ: Փիլիպպեանները գնաց ներկայ գտնուելու համար կղզիներուն առաջին խորհրդարանին բացման, և մեծ խանդավառութեամբ ընդունուեցաւ Փիլիպինոներուն (Փիլիպպեան կղզեցիներ) կողմէ: Բոլոր այս պաշտօններուն մէջ զերազանցապէս յաջողեցաւ, և երկիրը ամէն պատճառ ունի ակնկալելու թէ, եթէ Մր. Թէֆթ ապրի, պիտի ըլլայ յոյժ իմաստուն և ազդեցիկ Նախագահ մը :

Մր. Թէֆթ խոշոր մարդ մըն է: Ծանրութիւնը գրեթէ 90 քաշ ըլլալու է: Ամերիկայի մէջ ընդհանրացած զուարճալի պատմութիւններէն մին է տիկնոջ մը պատմածը: Տիկինը ըսաւ թէ Մր. Թէֆթ իր ճանչցածներուն մէջ ամէնէն քաղաքավար մարդն է: Տիկինը յաճախ կը տեսնէր այդ մարդոց ոտքի ելլելը թրամուէյի կառքի մէջ, տիկնոջ կամ օրիորդի մը տեղ տալու համար: Բայց Մր. Թէֆթ տիկնոջ ճանչցած միակ մարդն էր որ երբ ոտք ելաւ, երեք տիկիներու տեղ բացուեցաւ: Յօգուածագիրս միւսոյն Համալսարանէն ընթացաւ արտ եղած է ուրկէ եղած է Մր. Թէֆթ, թէ և շատ տարիներ առաջ, և անցեալ տարի ներկայ գտնուեցաւ ամալիերջի հանդէսին, ուր Մր. Թէֆթ յետ ճաշու բանախօսութիւն մը ըրաւ: Այդ բանախօսութիւնները յաճախ զուարճաբանական կ'ըլլան, և Մր. Թէֆթ ըրաւ այն աստիճան զուարճացու-

դամներ և նոյն իսկ Իսլամ և ոչ-Իսլամ ազգային տարրեր կրնան միասին գործել: Եւ ասիկա կրօնական մոլեռանդութիւնը բառնալու ամենաազդու մէկ միջոցը պիտի ըլլայ:

Այս օրերս Գրիստոնեայ ժողովուրդներ, ինչ ինչ նկատումներով, կը փափաքին որ անցեալին մէջ Կառավարութեան իրենց ընդունած եկեղեցային առանձնաշնորհութիւնները ի ձեռն Սահմանադրութեան շեշտուին և վաւերանան և նոյն իսկ ընդարձակուին: Կը վախճանք թէ ասիկա այլեւայլ տարրերու մէջտեղ արդէն գոյութիւն ունեցած ցրտութեան և կրօնական մոլեռանդութեան աւելնալուն պատճառ պիտի ըլլայ: Ըստ մեր կարծեաց, մեզի համար ամէնէն բանաւոր ընթացքն է մեր Թուրք հայրենակիցներուն կողմէ մեզի կարկառուած եղբայրական ձեռքը առանց վարամամն բռնել և ջերմ ու անկեղծ եղբայրական զգացմամբ պատասխանել յիշեալ ընթացքներուն: Եւ մինչև իսկ եթէ մեր Թուրք հայրենակիցներուն մօքին մէջ սոյն յայտնի եղբայրութեան և անկեղծութեան մէջ ուրիշ թաղուն զգացում մը ևս կայ (մենք այդպիսի ծածուկ զգացման մը գոյութեան չհաւատալու կողմն ենք), մեր անկեղծ և ջերմ վերաբերումը այդօրինակ թաղուն զգացումներն ալ վտարելու և անհետացնելու բաւական պիտի ըլլայ:

Վ. Ե. Բ. Զ.

ՆԵՐՔԻՆ ԿԵԱՆՔ

ԵՐԲ հաւատացեալը Տէրոջը ընտանիքին մէջ կ'ընդունուի, անմիջապէս կը դադարի հին Ազամի հետ ունեցած իր յարաբերութիւնը, և նոր կանոնի և նոր ուխտի մը ներքեւ կը մտնէ: Ով հաւատացեալ, դուն Աստուծոյ զաւակն ես: Քու առաջին պարտականութիւնդ է հնազանդիլ երկնաւոր Հօրդ: Դուն ծառայական հոգիի հետ գործ չունիս: Դուն ծառայ չես, այլ՝ զաւակ: Եւ հիմա, մինչ սիրելի զաւակ մըն ես, պարտիս հնազանդիլ քու Հօրդ տկարագոյն փափաքին, անոր կամքին ամենափոքր նմանութեան: Ան կը հրամայէ՝ քեզի որ կատարես սուրբ Խորհուրդներէն մէկը: Քեզի վտանդ կու գայ այդ մասին զանցառութիւնդ, վասն զի անհնազանդ կը զտնուիս քու Հօրդ: Կը հրամայէ՝ քեզի Յիսուսի պատկերին փոխուիլ: Քեզի ուրախութիւն չէ՞ այսպէս ընել: Յիսուս կ'ըսէ՝ քեզի, «Դուք կատարեալ եղէք, ինչպէս ձեր երկնաւոր Հայրն ալ կատարեալ է»: Ուրեմն ոչ թէ անոր համար որ օրէնքը կը հրամայէ, այլ անոր համար որ քու Փրկիչդ կը պատուիրէ քեզի, պարտիս աշխատիլ որքութեան մէջ կատարեալ ըլլա-

լու: Կը պատուիրէ՞ իր սուրբերուն որ մէկգմէկ սիրեն: Կատարէ անոր այդ պատուէրը, ոչ անոր համար որ օրէնքը կ'ըսէ, «Քու ընկերդ սիրես», այլ անոր համար որ Յիսուս կ'ըսէ, «Եթէ զիս կը սիրէք, իմ պատուիրանքներս պահեցէք»: Եւ այս է այն պատուէրը զոր ան տուած է ձեզի, «որ մէկգմէկ սիրէք»: Ձեզի ըսուած է որ աղքատներուն բաշխէք: Ըրէք այդպէս, ոչ թէ անոր համար որ սէրը բեռ մըն է, որմէ չէք համարձակիր խոյս տալ, այլ անոր համար որ Յիսուս կ'ուսուցանէ, «Քեզմէ ուզողին տուր»: Աստուծոյ Խօսքը կ'ըսէ, «Քու Տէր Աստուածդ սիրես բոլոր սրտովդ»: Նայէ պատուիրանքին վրայ և պատասխանէ, «Ահ, պատուիրանք, Գրիստոս արդէն կատարած է քեզ. ուրեմն ես պէտք չունիմ կատարել քեզ իմ փրկութեան համար. բայց կ'ուրախանամ հնազանդելով քեզի, վասն զի Աստուած իմ Հայրս է հիմա, և ան պահանջ չունի ինձմէ, որու դէմ պէտք չէ որ առարկեմ»: Թող Սուրբ Հոգին քու սիրտդ հնազանդեցնէ Գրիստոսի սիրոյն ստիպող զօրութեան, որ պէս զի աղօթքդ ըլլայ, «Առաջնորդէ ինձի քու պատուիրանքներուդ շաւիղին մէջ, վասն զի անոր հաւանեցայ»: Շնորհքն է սրբութեան մայրը և դայեակը, և ոչ թէ մեղաց ջատագովը: Սփրճէ՛ն:

ԸՆՏԱՆԻՔԸ աշխարհի մէջ առաջին և ամենակարեւոր հաստատութիւնն է: Անիկա ճշմարիտ եկեղեցին է, լաւագոյն մեկնիչը Գրիստոսն էութեան ճշմարտութիւններուն: Ընտանիքն է որ կրնայ ստացուիլ Աստուծոյ և մարդուն մէջտեղ ազգականութեան միակ գաղափարը. վասն զի Աստուած թագաւորէ կամ դատաւորէ տեղի՝ հայր է. և մարդ սորվելու է այսպէս նկատել զանիկա: Հայրութիւնը կեանքի գաղափարներուն ամէնէն զարմանալին է. և ամէնէն լուրջ մարդիկը հոս կու գան և կը տեսնեն թէ քահանան ուղիղ բաներ կը սորվեցնէ իր եկեղեցիին: Տանդ վրայ նայէ, հայր քահանայ, մայր քահանայ, քու եկեղեցիդ հարիւրապատիկ ծանր պատասխանատուութիւն կը դնէ քու վրադ քան զոր իմա կրնայ դնել իմ վրաս: Քու քահանայութիւնդ բուն իսկ Աստուծոյ ձեռքէն ընդունած ես, և վսեմ բան է Աստուծոյ իր ձեռքը վրադ դնելը հայրաբար — քեզի եկեղեցի մը տալ բուն քու սերունդէդ: Դուք ամէնդ ալ դատապարտելու էք այն մարդը որ աճապարանքով և թեթեւութեամբ կը նետուի հոգեւոր պաշտօնէութեան մէջ: Բայց անիկա կիսով չափ անգամ դատապարտելի չէ, որչափ անոնք որ առանց խորհելու աճապարանքով վրձակի մէջ կը մտնեն քմահաճոյքով մը և երիտասարդական միտումով, և ընտանիքին

քահանայ կ'ըլլան։ Անոնք անմահ նկարագիրներ չի-
նողներն են, որպէս երբեք չեն կրնար ըլլալ ուրիշ
քահանաներ։ Անոնք թող աղէկ նային թէ ի՞նչպէս
կը չինեն։ Պէշք

ԱՄԵՆ մարդ կ'ատէ բռնաւորները, բայց ոչ այն-
քան որքան Աստուած կ'ատէ գերին։ Ոչ
թէ չգիտար ինզճ գերին վրայ։ Բայց երբ կը նայի
անոր վրայ, կ'ըսէ, «Ասէ՛լ Ե՛մ գործս չէ։ Ես բնաւ
չտեղծեցի զանիկա։ Իմ նպատակս այս չէր երբ ես
մարդն ստեղծեցի։ Ես զանիկա իմ պատկերիս պէս
ստեղծեցի, որպէս զի հպատակի ինծի, որպէս զի
ինծի միանայ հնազանդ սիրով, և ոչ թէ ասոր նման
արարած մը ըլլայ։ Պէշք

ԶԱՒԱԿՆԵՐԻ վարժեցուր կեանքին վայելչութիւն-
ներուն, սիրունութիւններուն և գեղեց-
կութիւններուն, բայց նայէ որ նոյն ժամանակ լաւ
կըթեա զանոնք որ աշխատցնեն բոլոր այն բարի
բաները որոնք կը գտնուին անոնց ներսիղին։ Այս-
պէս անոնք քու շուրջդ պիտի մեծնան վայելուչ,
սիրուն և գեղեցիկ, և այնպէս հաճելի՝ ինչպէս բա-
րի, որ չառ մեծ առաւելութիւն պիտի ունենան
ներկայ օրուան բարի մարդոց մէկ քանիներուն
վրայ, որոնք ամէնէն անհաճոյ մարդիկն են
երկրի վրայ։

Զգեստները և կերպերը չեն որ մարդը կը չինեն,
բայց երբ անգամ մը չինուի մարդը, անոնք
վայելչութիւն կու տան անոր երևոյթին։ Պէշք

ՊԱՏԿԵՐՆԵՐ

«ՄԵԾ ՆԵՂՈՒԹԵՆԷ»

ԱԻԵԼԻ քաջութիւն կը պահանջէ համբերութեամբ
սպասելը անխուսափելի տառապանքի քան
նոյնը կրելը։ Բայց երբ հոգին կը վերանայ այն
բարձրութեան ուրիշ կրնայ տեսնել մինչև իսկ
ցաւատանջ կեանքը զոր կը սիրէ իբրեւ Աստուա-
ծային ծրագրի մը մասը, — խորհրդաւոր բայց մար-
դասիրական, — ատկէ աւելի ազնիւ դիւցազնու-
թիւն չկայ աշխարհի մէջ։

Գործաւոր մարդ մը գտաւ որ իր աչքին տե-
սութիւնը կը պակսէր, և ժամանակ մը յետոյ բո-
լորովին կուրցաւ։ Միջակ տարիք ունէր և ֆիզի-
քապէս կատարեալ զօրաւոր էր։ Փոքրիկ եկամու-
տի մը տէր էր. և ինք ու իր կինը մեկնեցան իրենց
ծննդավայր քաղաքէն և գեղի մը մէկ պզտիկ տանը
մէջ բնակեցան, և սկսան իրենց կեանքերը իրենց
նոր պայմաններուն յարմարցնել։ Տարի մը յետոյ
ուրիշ պատուհաս մը եկաւ. այսինքն կատարեալ
խուլութիւն։ Մարդը, զուրկ լոյսէ և ձայնէ, ինկաւ

դժնդակ և առանձնական կեանքին մէջ որ կոյրե-
րուն և խուլերուն բաժինն է։ Մարդը շուտով
ստացաւ պատուական բնաւորութիւն մը, աւելի
գործօն քան համակերպութիւն և աւելի խաղաղ
քան յուսալից։ Դէմքը ախուր չէր այլ գուարթ։
«Դուք թերեւս կը խորհիք թէ ես յոգնած եմ ոչինչ
ընելէ», գրեց, «բայց ժամանակ ինծի կարճ կու
գայ այն գործերուն համար զորոնք կ'ուզեմ կատա-
րել»։ Սկսաւ աշխարհը ինորոյ սորվել հոտառութեան
և շօշափման զգայարաններով։ Ծնորհիւ այս նոր
գիտութեան և մտածութեան, որու կը ստիպէր
զանիկա անոր վիճակը, անիկա զարմանալի հաւատք
մը ունեցաւ Աստուծոյ բարութեան և իմաստութեան
վրայ։ Անոր քով սաստիկ փորձանքներու այն բոլոր
ամիսներուն մէջ, կը կանգնէր անոր կինը։ Ամէն
ցաւ որ մարդը կը զգար, կնոջը սիրալիք սրտին
մէջ մխուած սուր մըն էր։ Մինչև իսկ սովորա-
կան առանին կեանքին պարտականութիւնները
եռապատկուած էին կնոջն համար։ Վասն զի կինը
թէ՛ իր ամուսնին թէ՛ բուն իր գործերը պիտի ընէր,
և ժամանակ և ոյժ պիտի գտնէր անոր պէտքե-
րուն հասնելու, անոր մթացեալ քայլերը առաջ-
նորդելու, և անոր հոգիին խօսելու, հակառակ
անոր փակուած աչքերուն։

Բայց հրային փորձութենէն ելաւ այլակերպեալ։
Սորվեցաւ անոր ցաւը տեսնել անոր համբերու-
թեան միջոցաւ։ Շարժեցաւ այնպիսի մէկուն պէս
որ բարձր կը բռնէ կերոն մը։ Կը խօսէր երգելու
պէս։ Այն կինը որ միշտ անձնանուէր և զուարթ
ամուսին մը եղած էր, եղաւ դիւցազնուհի մը և
սուրբ մը։ Երբ մէկը տեսնէր զանիկա առաջին
անգամ, անմիջապէս կը հասկնար նշանակութիւնը
սա բառերուն, «Ասոնք են մեծ նեղութենէ եկող-
ները, որոնք իրենց հանգերձները լուացին, ու
զանոնք Գառնուկին արիւնովը ձերմկցուցին»։

ԱՆՁՆԱԶՈՂՈՒԹԻՒՆ

ԿԸ պատմուի թէ Զինաց կայսրը հրամայեց բրու-
տի մը որ կարգ մը յախճապակեայ ամաններ
չինէ արքունի սեղանին համար։ Բրուաւ սաստիկ
աշխատեցաւ հրամանը կատարել, միաքը դնելով
իր կեանքին ամենագեղեցիկ ձեռագործները ար-
տադրել։ Բայց երբ հնոցը դրաւ շինածները, անոնք
կրկին և կրկին աւրուեցան ամէն անգամուն։ Ի
վերջոյ մարդը ուրիշ կարգ մը ամաններ պատրաս-
տեց հնոց դրուելու համար, և յուսաց թէ այս
անգամ պիտի յաջողէր։ Բայց մինչ կը դիտէր հնո-
ցին մէջ դրուածները, տեսաւ որ այս անգամ ալ
անյաջողութեան պիտի մատնուէր գործը։ Մարդը

յուսահատութենէն ինքզինք կրակին մէջ նետեց
և իր մարմինը այրեցաւ, մօխիւր դարձաւ: Բայց
երբ խեցեղէնները հնոցէն դուրս հանուեցան, ահա
այնպէս զարմանալի գեղեցիկ էին, որ անոնց նման
երբեք տեսնուած չէր: Մինչև որ բրուտը չզոհեց
բուն իր կեանքը, ձեռնարկը չյաջողեցաւ: Հե-
թանոսական սոյն հին աւանդովէսը Քրիստո-
նէից կեանքին համար դաս կը պարունակէ: Մեր
գործը երբեք չհասնիր բարձրագոյն գեղեցկութեան,
երբեք յարմար չէ մեր երկնաւոր Թագաւորին հա-
մար մինչև որ սիրոյ անձնազոհութիւնը չգտնուի
անոր մէջ: Բաներ գործնք կ'ընենք մեր անձերուն
համար, մեր անուան պատիւ շահելու համար,
մեր հարստանալուն համար, երբեք չեն այն բա-
ները որոնք ամենագեղեցիկ են Աստուծոյ աչքին:
Ամէնէն մեծ բաները գործնք կը կատարենք, անոնք
են որոնք կը կատարուին ծայրագոյն աստիճան
անձնամոռացութեամբ Քրիստոսի փառքին համար:

ԳԻՏԱԿԱՆ ԲԱԺԻՆ

ԿԵԱՆՔԻ ԵՐԿԱՐԱՑՈՒՄ

Ինչո՞ւ կը ծերանանք: Ահա խնդիր մը, զոր շատ
գիտնականներ ջանացած են լուծել: Անժխտելի է
թէ մենք կը ծերանանք, և թէ մարմնի հիւսկէն-
ներուն մէջի փոփոխութիւնները, որոնք տեղի
կ'ունենան տարիքին յառաջացման հետ, ծանօթ
են բնախօսներուն. բայց թէ ի՞նչ է այս փոփո-
խութիւններուն պատճառը և թէ արդեօք անոնք
ծերութեան պատճառ են թէ արդիւնք, դիտու-
թիւնը կարող եղած չէ պատասխանել: Գիտենք որ
ծերութեան գործողութիւնը պնդացողիչ գործո-
ղութիւն է: Կակուղ և տեղի տուող յորինուա-
ծութիւնը, չնչերակները և նեարդերը կը պնդանան
տարիքին յառաջացման հետ: Հիւթալից հիւսկէն-
ները կը ցամքին, կը չորնան, և մանրաթելային
նիւթերը, կամ անոնք որ կիր կը պարունակեն,
կենսական գործողութիւններուն հետ առնչութիւն
ունեցող յորինուածութիւններուն տեղը կը գրա-
ւեն: Ոմանք կը կարծեն թէ ստիկա մաշումի գոր-
ծողութիւն է պարզապէս, և թէ մարմինը կը մաշի
գործելով ճիշդ ինչպէս կը մաշի մեքենայ մը կամ
ժամացոյց մը: Բայց ասիկա բացատրութիւն չէ.
վասնի զի ասորով մեքենան որ իր մէջ ունի վերա-
ծնութեան կարողութիւն, ինչպէս ունի կենդա-
նական մարմինը, չկրնար բազմատուիլ անկենդան
նիւթէ չինուած մեքենայի հետ, զոր չփումը կը
մաշեցնէ և որ չկրնար ինքիրմէ նորոգուիլ: Ծե-
րութեան կորուստին պատճառը հիւսկէններուն
մէջ, վերածնութեան կարողութեան աստիճանա-

կան կորուստ մըն է: Երբ բջիջները կը մաշին գոր-
ծածուելով, անոնց տեղը այլ ևս չեն դրաւեր նոյն
տեսակէն եղող և միեւնոյն գործը կատարելու կա-
րող ուրիշ բջիջներ, այլ անոնց տեղը կը լեցուի
մանրաթելային նիւթով որ անկարող է սնունդի և
կենսական գործողութեան հարկաւոր գործը կա-
տարել: Ասիկա կը բացատրէ ծերանալու գործո-
ղութիւնը, բայց բան մը չյայտնէր պատճառին
նկատմամբ: Մին նորագոյն հայեցողութիւններէն,
որ կ'առաջարկուին իբրև պատճառ մարմնին մէջ
տեղի ունեցող սոյն մահացու փոփոխութեան,
ի փարիզ Փասթէօնեան Հաստատութեան ուսու-
ցիչներէն Փրոֆ. Մէջնիքոֆինն է: Ան կ'ըսէ թէ
յարաժամ պատերազմ կայ մարմնին բջիջներուն
մէջտեղ: Պատերազմիկներն են, մէկ կողմէն «աղ-
նիւ» բջիջները, որպիսի են ուղեղին, չնչերակաց
որմերուն և այլևայլ գործարաններուն բջիջները,
և միւս կողմէն՝ ստորին դասունները, «ուտող»
բջիջները: Ազնիւ բջիջները միշտ պաշտպանող են,
և ցորչափ լաւ կը սնուցուին, կարող են դիմագրկ
իրենց թշնամիներուն: Բայց մեծ փորձութիւն մէջ
կան մանրէներ, որոնք այս ազնիւ բջիջներուն
դիմագրկչ ոյժը տկարացնող թոյներ կը ստեղծեն
շարունակ: Դարմանն է պակսեցնել այս թոյնե-
րուն արտադրութիւնը, զանոնք մաշող մանրէնե-
րուն վրայ յարձակելով:

Փրոֆ. Մէջնիքոֆ կ'առաջարկէ անվնաս ման-
րէներ ներմուծել փորձութիւն մէջ որպէս զի անոնք
գրաւեն վնասակարներուն տեղը: Կ'ըսէ թէ այս
անվնաս մանրէներուն կարգէն են կաթնաթթուի
մանրէները, այսինքն անոնք որ ներկայ են թթու
կաթին մէջ, և ուստի կը յանձնարարէ ամէն օր
թան (այրան) խմել, այսինքն այն կաթը որ
դաշխուրանին մէջ կը մնայ կողիւրն անկէ հանուե-
լէն ետքը: Փրոֆ. Մէջնիքոֆի հայեցողութիւնը
պարզ է. բայց թանկ չնկատեր կեանքի փիլիսո-
փայական քարը: Այլ լոկ կ'ըսէ թէ թթու կաթի,
այսինքն թանի, գործածութիւնը կ'օգնէ կեանքին
երկարելուն, զանիկա կարճեցնող թոյներուն
ձևացումը արգելելով:

ՅՈՂՈՒԱԾԱԳԻՐՆԵՐՈՒ

ԲԱԺԻՆ

Ա. Ի. ԵՆՎԻՐՈՐ

Կ'երազէի՞նք... թէ կ'երազենք.
Ո՞րն իրական... չենք հաւատար,
Ի՞նչ է սա զոր կը լըսենք մենք
Խելայեղած, բերկրապատար...

Ազատութիւն, արդարութիւն
Եղբայրութիւն ամէնուն...:

Մեր հորիզոնը մըթադնող
Խոթոռ ամպեր կը փարատին ,
Կը ծագի այգը լուսաշող՝
Ապագայի նոր դըրախտին :

Ազատութիւն , արդարութիւն ,
Եղբայրութիւն ամէնուն . . . :

Ազատութեան արծիւն այսօր
Կը սաւառնի թևատարած
Մեր Հայրենեաց վրայ մեծազօր .
Կ'աւետէ լոյսն անմահ փառաց

Ազատութիւն և այլն :
Ա'լ պիտ' չըլլայ մեր հայրենիք
Վատ գալիքով դիւր շահաստան ,
Պիտ' վայելենք ոսկեղինիկ
Մեր երազած քաղցր ապագան :

Ազատութիւն և այլն :
Ու սև սարսափն մահասարսուռ
Դըժոխային ճիւղերներու
Ա'լ ուժալիք , առ յաւէտ լուռ ,
Կը հեռանայ ի սպառ հեռո՛ւ . . . :

Ազատութիւն և այլն :
Գերերջանիկ օր պատուական
Այն նորածին Թուրքիայի ,
Նոր դարազուլս , նոր թուական
Մեծ փառաւոր ապագայի :

Ազատութիւն և այլն :
Արդ , համերաշխ եղբայրութեան
Հնչէ թող ձայնն որոտադին ,
Թող ծածանի դրօշն Օսմանեան
Մեր փառաւոր Հայրենիքին :

Ազատութիւն և այլն :
Թող ջնջուի մենէ ի սպառ
Ատելութեան անհաշտ ոգին ,
Այլևս ապրինք եղբայրաբար ,
Սիրով անկեղծ , սուրբ կաթողին :

Ազատութիւն և այլն :
Մէկ Հայրենիք , մէկ նըպատակ ,
Մէկ ամէնուս նըշանաբան ,
Միշտ դէպ ի լաւըն անսայթաք
Յառաջանանք մենք միաբան :

Ազատութիւն և այլն :
«Յառաջ , ի վեր .» այս ըլլայ թող .
Յանկերզը մեր , Օսմանցիներ ,
Եղբայրութեան կանգնենք կոթող
Միշտ աւելի յառաջ , միշտ վեր :

Ազատութիւն , արդարութիւն
Եղբայրութիւն ամէնուն . . . :

Ա. Կ.

ԱԶԳԱՅԻՆ ԿԵԱՆՔ

Այս շարժումն ամէնէն մեծ նորութիւնը Իդ-
ժմիւրեան Հայրիկի Պատրիարք ընտրութիւնն է : Ով որ
ներկայ եղած էր մեծ տարագրեալին փառաւոր ըն-
դունելութեան , որեւէ կասկած մը չէր կրնար ու-
նենալ այլևս թէ Իդմիւրեան Սրբազան և՛ ապագայ
ազգընտիր պատրիարքն և՛ Ս. Էջմիածնի Լուսաւ-
որիչեան գահուն արժանընտիր գահակալն պիտի
ըլլայ : Ամսոյս 22ին չորեքշաբթի օրը Պոլիս գլու-
նուող բոլոր երեսփոխանները , ընդ ամէնը 83 հոգի ,
հաւաքուեցան Մայր եկեղեցի և միաձայն Պատ-
րիարք ընտրեցին Իդմիւրեան Արքեպիսկոպոսը :
Միայն Դաշնակցական Շահրիկեան էֆ. ձեռնպահ
մնաց , յայտարարելով թէ Ընկերավարական , Դաշ-
նակցական սկզբունքներու հետեւելով չի միջամտեր
եկեղեցական գործերու : Իդմիւրեան Արքեպիսկո-
պոս այժմ Հայ Եկեղեցւոյ մէջ միակ հեղինակու-
թիւնն է , որուն առջև կը խոնարհին բոլոր յեղա-
փոխական կուսակցութիւններն և ամէն դասա-
կարգի անձեր : Ժողովուրդը նորընտիր պատրիար-
քին գործունէութիւնը գնահատելով անոր տուած
է «Երկաթէ Պատրիարք» և «Հայրիկ» տիտղոսները :
Սիմէոն Իդմիւրեան ծնած է 1843 Փետր. 12ին
Գումդափու , 1864ին սարկաւազ ձեռնադրուած է
Թաթարեան Պօղոս պատրիարքի հրամանով , 1867ին
վարդապետ , 1876ին Գէորգ Դ. հոգեւոյս կաթողի-
կոսին ձեռքով եպիսկոպոս օծուած է : 1894 չո-
րեքշաբթի 7ին 76 երեսփոխաններէն 67ին քուէով
պատրիարք ընտրուեցաւ և 1896ին Հայ ազգին
կրած տառապանքներուն առթիւ իր բրած բուռն
բողոքներուն հետեւանքով իբր յեղափոխականնե-
րուն պետ նկատուելով Երուսաղէմ աքսորուեցաւ ,
ուր մնաց 12 տարի : Իդմիւրեան արքեպիսկոպոս
իր ամբողջ կեանքը անցուցած է ուսուցչութեամբ
և պատրիարքարանի և ազգային ժողովներու ան-
դամակցութեամբ բաց ի Եգիպտոսի քառամեայ ա-
ռաջնորդութենէ : Անոր գրաւոր գործերէն ամէնէն
նշանաւորն է «Հայրապետութիւն Հայաստանեայց
առաքելական Ս. Եկեղեցւոյ և Աղթամար ու Սիս»
(Հրատ. 1881ին) , որուն մէջ Ս. Էջմիածնի իրա-
ւունքները կը պաշտպանուին :

Իդմիւրեան Հայրիկի Պատրիարքութեան այս
երկրորդ շրջանը քաղաքական և ազգային բոլորու-
վին բարեբախտ փոփոխութեանց հետ կը զուգա-
դիպի : Նորին Ամենապատուութիւնը ջերմ պաշտ-
պան է Օսմանեան Կայսրութեան բոլոր ազգերու
եղբայրակցութեան և հաւասարութեան : Երկրին
ներքին վարչութեան տեսակէտով ապակենդորոնաց-
ման դրութիւնը լաւագոյնը կը համարի և ապա-

դային Օսմանեան Դաշնակցային հզօր Կայսրութիւն մը լաւագոյն քաղաքական իտէսլը կը սեպէ : Նորընտր պատրիարքը անհրաժեշտ կը համարի որ իւրաքանչիւր ազգութիւն իր ներքին կրթական, եկեղեցական և բարեգործական խնդիրներու կարգադրութեամբ զբաղելու ազատութիւնն ունենայ : Թեթեւկոտ ոգևորութեան ժամանակը անցած կը համարի և լուրջ խնդիրներով գիտակցօրէն զբաղելու և ինքնապաշտպանութիւնը կազմակերպելու միջոցներն խորհիլ անյապաղելի կը սեպէ : Լրագրութեան մասին ալ խօսելով կ'ըսէ որ ան անձնական ունայն խնդիրներով և անզգոյ հրատարակութիւններով շատ կ'զբաղեցնէ հանրութիւնը և երբեմն նոյն իսկ կը վնասէ գործերու ընթացքին : Այս բոլոր գաղափարները ջերմապէս շնորհաւորելի են և մենք կը յուսանք ու կը հաւատանք որ ա'լ «կեցցէ» ճիշտութեան վերջ մը կը տրուի և մամուլի ու երեսփոխանական ժողովին մէջ ծափեր և ժողովողականութիւն մուրալու տեղ ա'լ անձնական անկեղծ համոզումներու արձագանգն և խնդիրներու լուրջ ուսումնասիրութիւններ կը տեսնենք :

Այս տողերը դեռ չստուգած՝ վստահ ենք թէ Իզմիրեան Հայրիկ Ս. Էջմիածնի Մայր Տաճարին մէջ համազգային ժողովին կողմէ արդէն Կաթողիկոս ընտրուած պիտի ըլլայ : Ազգ. Երեսփ. Ժողովին համար պատուաբեր էր Իզմիրեանի ընտրութիւնը, նոյնը չենք կրնար ըսել Երեսփ. Ժողովի որոշած Կաթողիկոսական պատգամաւորին համար, որ ժողովին մէջ յայտնուած փափաքներուն համապատասխան և Ազգ. Երեսփ. Ժողով մը հեղինակաւոր կերպով ներկայացնող անձ մը չի կրնար համարուիլ, քանի որ նոյն իսկ «Գրոց աշակերտ» չէ եղած : Օրաթերթերէն չատեր դեռ երկիւղ կը յայտնեն թէ նախորդ պատրիարքը կրնայ Կաթողիկոսական թեկնածու ըլլալ, այս երկիւղը մենք բոլորովին անտեղի կը համարինք քանի որ Կաթողիկոսական պատգամաւորներուն ճնշող մեծամասնութեան ընտրելիները շատ որոշ են և մարգարէ ըլլալու բնաւ պէտք չկայ հիմակուրէն յայտարարելու թէ Կաթողիկոսական թեկնածուները պիտի ըլլան Իզմիրեան, Դուրեան :

Պատրիարքի, ազգային մարմիններու ընտրութիւնն և հաստատուելէն ետքը կը յուսանք թէ այժմ առկա մնացած շատ մը կենսական խնդիրներ իրենց լուծումը կ'ստանան : Այս խնդիրներէն ամենէն կենսականը գաւառային Հայերու վիճակին բարեփոխումն, կեանքի, գոյքի և պատուի ապահովութիւնն է : Ազգ. Երեսփ. Ժողովը պատգամաւորութիւն մը կազմեց աշխարհական և հոգևորական

անձերէ, որ Մեծ Եպարքոսին յիշատակադիր մը մատոյց խնդրելով որ 1) Քննիչ Յանձնաժողով մը ղրկուի Հայկական նահանգներ. 2) Յանցաւոր պատահանները անմիջապէս պատժուին. 3) Յափշտակուած հողերը իրենց տէրերուն վերադարձուին. 4) Հայ գաղթականներուն պէտքերը հոգացուին. 5) Ժողովուրդը անվճար աշխատցնելու դրութիւնը վերնայ. 6) Սովի ենթակայ գաւառներու Հայերուն հաց և հացահատիկ տրուի : Այս խնդիրը Վարչապետ Քեամիլ փաշա արդէն նախարարներու խորհուրդին ներկայացուցած է և կը յուսացուի որ յառաջիկայ նիստին կարևոր որոշումներ տրուին ներքին գաւառներուն վիճակը բարեփոխելու գիտումով. Գաւառներուն խնդիրը այնքան կենսական կարևորութիւն ունի, որ անոր լուծման ամէն մանրամասնութեանց վրայ ազդը աշխուրջ հսկողութիւն պէտք է ընէ :

Վերջին օրերս հրատարակուեցաւ ապագայ ֆէրմանի կամ Վեհաժողովի ենթադրական ծրագիր մը, որով Պերլինի դաշնագրին 61րդ յօդուածն ալ պիտի ջնջուի եղեր : Մարդ միշտ աւելի առատաձեռն է երբ օտարինը կ'ընծայէ : 61րդ յօդուածը միջազգային իրաւունք մը կ'ապահովէ մեզ, որ թէև մինչև այժմ հողին տակ ծածկուած ոսկեհանքերու պէս օգուտ մը չէ ունեցած, բայց այդ անարժէք չէ. ինչպէս անհասնելու նոյնպէս ալ ազգերու յարաբերութեանց միջոցին պէտք չէ հաշիւ և բարեկամութիւն իրարու հետ չփոխել : 61րդ յօդուածը միջազգային դրամադրուի մըն է, կ'ուզեն որ դայն վրայ տանք : Մենք ո'չ իշխանութիւն կ'ուզենք, ո'չ Թագաւորութիւն կը պահանջենք և ո'չ ալ ունենանք անջատողական ձգտումներ ունինք. մենք կ'ուզենք մեր սահմանադրական ազատութեան, հաւասարութեան, արդարութեան կատարեալ երաշխաւորութիւն : Եւ ասիկա այն պատճառով որ նոյն իսկ սահմանադրական երկիրներու մէջ փոքր ազգեր կրնան հալածուիլ. Ռուսաստան, Գերմանիա եւայլն մեր աչքերուն առջեւ են : Չենք գիտեր այժմէն նաև թէ Մէճլիս Ի Մէպուսանի մէջ ո՞ր կուսակցութիւնները գերակշռող դեր մը պիտի ստանան և Հայոց նկատմամբ ի՞նչ դիրք պիտի բռնեն : Այս պատճառներով երբ մեզ կ'առաջարկուի միջազգային իրաւունք մը զոհել, կատարելապէս երաշխաւորեալ փոխարինութիւն մը պէտք է ունենանք : Մեր Օսմանցի եղբայրներուն հետ պատրաստ ենք մինչև մեր արեան վերջին կաթիլը Սահմանադրութիւնը պաշտպանելու, հարկաւ միշտ մեր շահերն ալ նկատի առնելով :

Օսմ. Երեսփ. Ժողովի ընտրութեանց նկատմամբ

գործարարության ամենայն թույլ, տկար և ապիկար կը գտնուինք : Մինչդեռ մեր Իսլամ և Քրիստոնեայ եղբայրները հզոր ձիգեր կ'ընեն ընտրութիւնները յաջողեցնելու և իրենց խնայաստ դարձնելու համար և արդէն բազմաթիւ երեսփոխաններու ընտրութիւնն ալ ապահոված են : մենք դեռ միմիայն Գօղանի մէջ ընտրուած Համարաձում էֆ. Պօյաճեանը (Մուրաա) ունինք իբր ընտրեալ երեսփոխան : Մեր կործանարար սովորութեան համաձայն չենք կրնար միացնել նախ այլեայլ յարանուանութեանց և ապա այլեայլ կուսակցութեանց ներկայացուցիչները :

Նոյ. 6

Հ. ՄԱՄԻԿՈՆԵԱՆ

ՇԵՐԻԻ ԾԱՀԵԿԱՆ ՏՐԱՄԱԴՐՈՒԹԻՒՆՆԵՐ

Թուրք թերթ մը Պէշիկթաշի ցաւագին եղեոնաւորութեան առիթով գրեց թէ Իսլամական կրօնքը ի սպառ կ'արգելէ այդ տեսակ արարքներ, և հրատարակեց Շէրիի հետեւեալ տրամադրութիւնները :

Ա. Երբ Իսլամ կին մը իր կրօնքը թողու և փոխէ, ըստ Շէրիի պէտք չէ զայն սպաննել, այլ մինչև որ բռն իր կրօնքին վերադառնայ՝ կը բանտարկուի և եթէ չվերադառնայ, ցկեանս կը բանտարկուի : Բ. Քրիստոնեայացի մը չկրնար ամուսնանալ Իսլամ կնոջ մը հետ, որով ատոնց միջև նոյն իսկ այդ ձևով ու եղանակով ունէ յարաբերութիւն ապօրէն է : Միայն թէ այդ ապօրէն յարաբերութիւնը պէտք է հաստատուի չորս հոգիի տեսնելով ու վկայութեամբ և կամ անոնց զատ զատ ժողովներու առջև չորսական անգամ խոստովանութեամբ, հակառակ պարագային անոնք իբրև չնացող չեն կրնար ամբաստանուիլ : Գ. Իսլամական կրօնքին մէջ չնացող այրն ու կինը, եթէ պարկեշտ դասակարգին կը վերաբերին, կը քարկոծուին ու կը սպաննուին : Շնացող այրէն ու կնոջմէն մէկը եթէ Իսլամ ըլլայ, սպաննելու արժանի կ'ըլլայ, իսկ ոչ-Իսլամ կողմը չսպաննուի : Հետեւաբար երբ Իսլամ պարկեշտ կին մը Քրիստոնեայ մարդու մը հետ չնայ, կինը Իսլամ ըլլալուն համար կ'սպաննուի, իսկ այրը Քրիստոնեայ ըլլալուն համար մահու պատիժէն կ'ազատուի : Նոյնպէս երբ պարկեշտ Իսլամ այր մը Քրիստոնեայ կնոջ մը հետ չնայ, Իսլամ այրը միայն կ'սպաննուի : Դ. Շուրթիւնը կատարուելէն ետքը սպաննուելիքներուն պատիժը պէտք է Շէրիի դատաւորին վճիռով ըլլայ : Անհատները իրաւունք չունին պատիժ սահմանելու : Երբ չուրթենէ ետքը մէկը, ատանց իրաւասութեան և վճիռ չորուած, սպաննէ չնացողը, ինք ալ կ'սպաննուի, իսկ վճիռէն ետքը սպաննողը կը յանդիմանուի : Երբ Իսլամ, Քրիս-

տոնեայ անհատ մը իր կինը և կամ իր մերձաւոր ազգականներէն այն կինը, որու հետ կարելի չէ ամուսնանալ, ապօրէն յարաբերութեան մէջ բռնէ և չնացող այրը ու կինը սպաննէ, պատասխանատու չէ : Ե. Թէ Իսլամ մը և թէ ոչ-Իսլամ մը կանխամտածութեամբ ու անիրաւարար սպաննողը մահու պատիժին կ'ենթարկուի : Զ. Ինչպէս Իսլամ մի մը համար Իսլամ մը մահուամբ կը պատժուի, այնպէս ալ Իսլամի և կամ ոչ-Իսլամի մը համար գործին մասնակցող Իսլամական ամբողջ հասարակութիւն մը, երբ անհրաժեշտ պայմանները գըտնուին, կրնայ փոխանակուիլ :

ԱՍՏՈՒԾԱԾՈՒՆԶԻ

ՄԻԱԲԱՆՈՒԹԻՒՆ

ԱՍՏՈՒԾՈՅ ՅԱՅՏՆՈՒԻԼԸ ԻՍՐԱԵԼԻ

Փրոֆ. Պէշեմէ Ուրֆէլ

(Շար. Աւետ. 44 Եւէն)

Աստուծոյ Մեծութիւնը արդարեւեւ և գլխաւեւ մեջ

Անշուշտ Իսրայէլի թողաւորուած չէր երևակայել թէ զԱստուած Աստուած ընողը իր կարողութիւնն էր կամ թէ անոր մեծվայելչութիւնը կազմողը իր կամքին անդիմադրելիութիւնն էր : Իսրայէլ լաւ գիտէր թէ անձի մը բարձրացումը լոկ զօրութեան միջոցաւ չէ, և Իսրայէլ Աստուծոյ անմերձեանալի մեծութիւնը գտաւ ոչ թէ անոր անդիմադրելի կամքին մէջ, այլ այն կամքին անդիմադրելի բնութեան մէջ : «Միթէ բոլոր երկրի Դատաւորը արդարութիւն պիտի չընէ» : Իսկզբան այդ էր վստահ փաստը որով ամէն Իսրայէլացի իր Աստուծոյն կը մօտենար : Եթէ Աստուած բոլոր կարողութեանց մարմնացումն էր, ուստի անձնաւորումն էր նաեւ բոլոր արդարութեան, հաւատարմութեան և ճշմարտութեան : Իր սրբութիւնը փառաւորութեամբ էր դատաստանի ատեն, և արդարութեան մէջ նուիրագործութեամբ : Արդար և ուղիղ էր այն որ իր վկայութիւնները պատուիրեց արդարութեամբ և հաւատարմութեամբ : Անոր մեծութեանն համար ակնածութեամբ անոր նայողները՝ բարի ըլլալուն համար ալ սիրով կը նայէին անոր : Եթէ մարդիկ կարող չըլլան տեսնել անոր գործերուն արդարութիւնը, պատճառը սա չէ թէ անոնք տարակոյտ կը վերցնեն, այլ թէ մարդիկ շատ կոյր են : Անոնք բացարձակ գիտէին թէ ինչ որ ընէ՝ ուղիղ պիտի ըլլայ, և եթէ անկասկած գիտնային թէ ինչ բան ուղիղ պիտի ըլլայ, պիտի գիտնային նաեւ թէ ինչ պիտի ընէ : Ուստի միշտ և ամէն տեղ պիտի վարձատրէ արդարութիւնը, իսկ անվրէպ պիտի

սաստէ անգագամութիւնը : Ոչ ալ արդարութեան մասին սահմանափակ համոզում էր այն զոր Իսրայէլացիք իրենց Աստուծոյն վերագրել սորված էին : Անտարակոյս անախորժ չէր : Ան որու անունն էր «Տէր , Տէր Աստուած , ողորմած ու բարերար , երկայնամիտ և առատ ողորմութիւնով ու ճշմարտութիւնով , հազարաւորներուն ողորմութիւն ընող , անօրէնութիւնը , յանցանքը ու մեղքը ներող , բայց յանցաւորը ամենեւին անպարտ» չթողող , այսպիսի Աստուած մը անտարակոյս այն «խիստ Աստուած» չէ , որուն համար արդի բանաստեղծը (ոչ թէ նախնի մարգարէն) կ'ըսէ թէ «Երուսաղէմի մէջ կը բնակէր :» Իսրայէլի Աստուածը միայն հրամայող և հնազանդութիւն սպասող Աստուած մը չէր : Աստուած մ'էր որ կը սիրէր և սէր կը գրաւէր :

(Շաբաթակէս)

ԱԶԳԱՅԻՆ

ՍԱՀՄԱՆԱԴՐՈՒԹԻՒՆ ՀԱՅՈՑ

Յօդ. 84. Երեսփոխանաց անուան ցուցակը Ընդհանուր Ժողովոյ սրահին մէջ կախուած պիտի մնայ այբուբենի կարգաւ շինուած . և իւրաքանչիւր անուան տողէ պիտի նշանակուի հրաժարում , վախճանում , և այլ ի՛նչ որ պատահի : Այս ցուցակը երկու տարին անգամ մը պիտի նորոգուի :

ԳԼՈՒԽ Բ.

ԸՆԴՀԱՆՈՒՐ ԿԱՆՈՆՔ ԺՈՂՈՎՈՑ ԵՒ ԽՈՐՀՐԴՈՑ

Յօդ. 85. Ամեն Ժողով և Խորհուրդ պիտի ունենայ ատենական Դիւան մը , որ կը բաղկանայ մէկ Ատենապետէ , և երբեմն նաեւ Ատենապետի և Ատենադպիրի փոխանորդներէ : Ասոնց ամենն ալ հարկաւ Ժողովոյ անգամներէն պիտի ըլլան : Ատենական Դիւանը տարին անգամ մը կը նորոգուի , և անգամներն անմիջապէս վերընտրելի են :

Յօդ. 86. Առանց մեծագոյն մասի ներկայութեան Ատենան չկրնար կազմուիլ :

Յօդ. 87. Խնդիր մը , լաւ քննուելէն և անոր վրայ ներկայ Ժողովականաց կարծիքը հասկցուելէն վերջը քուէի կը դրուի , և ձայնից առաւելութեամբ որոշում կը տրուի : Երբ ձայնից հաւասարութիւն պատահի , եթէ նախագահը ներկայ է՝ անոր կարծեաց կողմը կը հակի որոշումը , եթէ ոչ՝ Ատենապետին կողմը :

Յօդ. 88. Խառն Ժողովոյ մէջ քննուած որեւէ խնդրոյ որոշում տրուելու համար պէտք է որ երկու Ժողովները զատ քուէարկութիւն ընեն : Երբ երկուքին ալ մեծագոյն մասը միեւնոյն որոշումն ըրած ըլլայ , խնդիրը լուծուած է . իսկ եթէ որոշումն

չուանին տարբեր ըլլայ , կարծեաց անհամաձայնութիւն կը համարուի և հետեւաբար խնդրոյն որոշումը Ընդհանուր Ժողովին կը ձգուի :

Խառն Ժողովը օրինաւորապէս գումարուած համարուելու համար , պէտք է որ Ժողովոց երկուքին ալ մեծագոյն մասը ներկայ գտնուին :

Յօդ. 89. Ընդհանուր Ժողով գումարուելէն դուրսէ վեց օր առաջ պէտք է որ Պատրիարքարանի կողմէն հրաւիրանաց գրեր յուղարկուին անգամներուն :

ԳԼՈՒԽ Գ.

ԱԶԳԱՅԻՆ ՏՈՒՐՔ

Յօդ. 90. Ամեն ազգային անհատ որ չափահաս և վաստակի ու շահու տէր է՝ պարտական է տրօք մասնակից ըլլալ Ազգային ծախուց : Այս տուրքը տարեկան է . և բաշխման հիմն կը բռնուի իւրաքանչիւր անհատի կարողութիւնը :

Յօդ. 91. Ազգային տուրքը երկու տեսակ է . մէկը ընդհանուր՝ որ ընդհանուր ծախուց յատկացեալ է և կը հաւաքուի Պատրիարքարանի կողմէն Ազգային կեդրոնական սնտուկին համար , և միւսը մասնաւոր՝ որ իւրաքանչիւր թաղի մասնաւոր ծախուց յատկացեալ է և կը հաւաքուի Թաղական Խորհրդոց կողմէն Թաղական սնտուկներուն համար :

Յօդ. 92. Կոստանդնուպոլսոյ մէջ ընդհանուր տուրքի բաշխման և հաւաքման եղանակը Քաղաքական Ժողովին մէջ կ'որոշուի և Ընդհանուր Ժողովով կը հաստատուի : Իսկ մասնաւոր տուրքը ամեն թաղ իր Խորհրդոյ մէջ կ'որոշէ և կը հաստատէ : Սոյնպէս կը տնօրինուին նաեւ գաւառներու մէջ գաւառական ընդհանուր տուրքն ու Թաղական մասնաւոր տուրքը :

Յօդ. 93. Գաւառներուն կողմէն Ազգային Պատրիարքարանի Սնտուկին տրուելու մինչև ցարդ սովորութիւն եղած տուրքին բաշխման և հաւաքման եղանակը Ընդհանուր Ժողովը պիտի որոշէ , և Բարձրագոյն Դրան հաճութեամբը պիտի գործադրուի :

ԳԼՈՒԽ Դ.

ԱԶԳԱՅԻՆ ԳԱՒԱՌԱԿԱՆ ՎԱՐՁՈՒԹԻՒՆ

Յօդ. 94. Առաջնորդը Գաւառական Ժողովոյ նախագահն է , և անոնց գործադիր իշխանութիւնը կը վարէ : Իր պարտաւորութիւնն է գաւառին մէջ Ազգային Սահմանադրութեան գործադրութեանը հրահել :

ՔԱՂԱՔԱԿԱՆ ԼՈՒՐԵՐ

ՆԵՐՔԻՆ

Մայրաքաղաք. Երկուշաբթի Վեհ. Սուլթանը Անգլիական դեսպանատունը պատուիրակութիւն մը ղրկեց Էտուրտ Թագաւորին ծննդեան տարեդարձը շնորհաւորել, նաեւ շնորհաւորական հեռագիր մը ուղղեց Ն. Վեհափառութեան : Վեհ. Սուլթանը նոյնպէս Մ. Թէֆթի շնորհաւորական հեռագիր մը ուղղեց Միաց. Նահանգներու նախագահ ընտրուելուն համար : — Թուրքեւալուկար յանձնաժողովը իր գործը կը շարունակէ գոհացուցիչ պայմաններու մէջ : Թուրքեւալուկար ընտրութիւնները որոնք խզուած էին՝ վերսկսան : Դեսպանախորհրդի Օսմ. ծրագրին պատասխանեցին քանի մը տէրութիւններ : Կը կարծուի թէ ծրագրին հիմնական կէտէրէն չորսը հաւանութիւն գտած են : — Երկուշաբթի Պէշիքթաշի դէպքին հերոսները դատուեցան : Ամբաստանեալներէն մին Օսման, որ Կայսեր հրացանակիրներու չափուշներէն է, չաքաթ ձեռքակալուած ըլլալով դիտողագիր ներկայացնելու դեռ ժամանակ ունէր, ուստի դատաւարութիւնը յետաձգուեցաւ : Քէօր Ալիի և ընկերոջ Իսմաիլ Հագգըի դէմ տրուած մահու վճիռը բեկուեցաւ : Թաշհըլայի ըմբոստներուն դատը տեւտուեցաւ : Հաստատուեցաւ թէ երեք հոգի գրգռիչ ու պարագլուխ եղած են : Մին արդէն մեռած է, միւսը վիրաւորուած է և բուժուելէ ետքը պիտի դատուի : Իսկ երրորդը հրացանի պիտի բռնուի : Ուրիշ մեղսակիցներ բերդարգելութեան և չղթայակիր աշխատութեան պիտի դատաւարտուին : — Արեւելեան Բումբէլի հարկը մինչև 1909 փետր. 7,485,000 Օսմ. ոսկի կ'ըլլայ, որու 3,461,343ը վճարուած է : Պուլկարիոյ տարեկան հարկն է 100,000 : — Պուլկար թերթ մը կը գրէ թէ Թուրքիա 270 միլիոն ֆրանք կը պահանջէ Պուլկարիայէ իւրեւ փոխարինութիւն, և թէ Պուլկարիա կը հաւանի տալ 120 միլիոն միայն, որու 18-20 միլիոնը երկաթուղիներու ընկեան պիտի տրուի, 60 միլիոնը Արեւել. Բումբէլի հարկը պիտի ներկայացնէ դրամագլխի վերածուած, իսկ մնացեալ 40-42ը պիտի համարուի Պուլկարիոյ անկախութեան հռչակման փոխարինութիւն : — Փաթիի մեծ հրդեհին համար Կ. պոլսոյ Անգլ. գաղթականութեան հանգանակութիւնը 1,728 ոսկի արտադրած է : — Օսմ. Գոմիթէն որոշած է որ, երբ Երես. Ժողովը բացուի, նախ հաստատել տայ թէ խորհրդարանական լեզուն Թուրքերէն միայն ըլլայ : — Մայրաքաղաքի Իսլամներէն և

ոչ-Իսլամներէն զինուոր առնելու կանոնագիրը Բ. Դրան մատուցուած է Երեսի. Ժողովի կողմէ վաւերացուելու համար : — Մայրաքաղաքէս Վիէնայի գործարաններուն ուղղուած 14 միլիոն քուրոնի յանձնարարութիւն մը չեղեալ համարուած է Աւստրիական ապրանքներու դէմ հռչակուած անտեսական մարտին հետեանքով : — Աւստրիական շոգենաւային ընկերութիւններ ձեռնհաս իշխանութեան դիմած և յայտնած են թէ պատրաստ են ժամանակ մը զինուորական փոխադրութիւններ ընել ձրիապէս, բայց մերժուած են : — Հանգստեան կոչուած զինուորական սպաներ պիտի կրնան երեսփոխան ընտրուիլ և նոյն ժամանակ ընդունիլ իրենց հանգստեան թոշակը : — Հայոց Պատրիարքարանին կողմէ անցեալ օր Վարչապետին մատուցուած յիշատակագիրը Նախարարաց Խորհրդին կողմէ քննուած և յարմար դատուած է ցուցուած տեղերը ղրկել ըննիչ յանձնախումբ մը, որու պիտի անդամակցին Պատերազմական, Դատական և Ներքին գործերու նախարարութիւններէն հարկ եղած թուով պաշտօնեաներ և զանազան ազգերէ երեւելիներ : — Յոյն թերթերը կը հերքեն այն լուրը թէ Յունաց Պատրիարքարան, Հոկ. 9/22ին Բ. Դրան մատուցած թագրիրին պատճէնը հաղորդած է Մեծ Տէրութեանց դեսպաններուն : Մատուցուածն է Թարգմանութիւնը միայն այն յիշատակագրին որ կը վերաբերի Պուլկարիոյ և Արեւել. Բումբէլի մէջ Յոյն եկեղեցիներու և դպրոցներու վրայ երկու տարի առաջ Պուլկարներու գործած ծայրայեղութիւններուն : — Յրանսական դեսպանին սա հարցման թէ քանի որ Պուլկարիա իր պահեստի զօրքը արձակած է, Թուրքիա ևս նպատակ ունի՞ արձակել իր պահեստիները, Արտաքին գործերու նախարարը պատասխանած է թէ մարզանքի համար արդէն քիչ թուով պահեստի զօրք գէնքի տակ առնուած են, և երբ քանի մը օրէն աւարտի մարզանքը, անոնք ալ պիտի արձակուին : — Բիւլանդիի կը գրուի Գահիրէէ թէ սխալէ Կ.պոլսոյ Օղային Կազի Ընկերութեան տալ Պոլսոյ մէջ ելեկտրականութիւն հաստատելու մենաշնորհը, զոր կը խընդրէ յիշեալ ընկերութիւնը. վասն զի վտանգ կայ որ կազի ընկերութիւնը ելեկտրականութեան մենաշնորհն ստանալով ըստ կամս գործէ ի չգոյժ մրցակցի, ինչպէս փորձը տեսնուած է ի Գահիրէ : — Նահանգներ. Սերաստիոյ սահմաններուն մէջ այս տարուան բերքը անցեալ տարուանէն 25 առ հարիւր նուազ է : Մէկ քիւէ (Պոլսոյ 7 քիւէ) ցորենը կ'արժէ 250-300 դահ., դարբինը՝ 140-170 : Պատ-

րաստ ցորենը կը բաւէ մինչև Մայիսի վերջը, որ ըսել է մինչև նոր բերքը, երեք ամսուան համար պէտքը դուրսէն, Եղգատէ, հայթայթել հարկ է։ Ամէն բանի գին քառասպատկուած, տասնասպատկուած է։ — Սիսէ կը գրուի թէ Հոճաներու քարոզները և Կառավարութեան թոյլ ընթացքը սաստկացուցին խուճապը։ Զինուորական ոյժի պակասը մեծագոյն արգելքն է ապահովութիւնը վերահաստատելու։ Սիսէ դէպ Ստանա գացող կարաւանը, որու մէջ կը գտնուէր Հաճընի առաջնորդ Տ. Ներսէս Վրդ. Դանիէլեան, քաղաքէն հազիւ քառորդ ժամ հեռացած իբր 500 հեծեալ և զինեալ զեղացիներու կը պատահի։ Կարաւանին բեռներէն մէկ քանին կը պատռուին, քանի մը ջորեպաններ կը ծեծուին։ Յաջորդ օրը խանութները չեն բացուիր, վարժարանները փակ կը մնան։ Կառավարութիւնը կը քննէ խնդիրը և գտնել ձեռնարկած է յանցաւորները։ — Վահագ պէյ ի դիմաց Սէլանիկի Քոմիթէին Հոկ. 27ին Վան հասած է տեղաւոր գործերը կարգադրելու համար։ Զանիկա դիմաւորող 5,000 հոգիին հարիւրին ութսունը Հայ և մնացեալը թուրք էին։ Շուկան գոց մնացած է այդ առիթով։ — Պրն. Մանթաշեանց քննիչներ պիտի ղրկէ Վան, Գործօթի նախահանքերը քննելու համար։ — Շէյխ Իպրահիմ Նոյ. Աին անյայտ եղեր է Կեսարի այէ։ Կըսուի թէ էնկիւրիւ գացած է, բայց յայտնի չէ։ — Կայս. իրատէ մը հրամայած է պահպանել Հիճազի երկաթուղւոյն նկատմամբ Կայս. հրաման ստանալու գրութիւնը։ Թուրք թերթերը, այդ հրամանը Սահմանադրութեան հակառակ նկատելով, կը պահանջեն որ այդ երկաթուղւոյն վարչութիւնն ալ Հանր. շինութեանց նախարարութեան յանձնուի, որպէս զի կարելի ըլլայ ճշգիւ զեղծումները։ — Սէլանիկի մէջ փաստաւրան Սայիտ պէյ 500 ոսկի Միտհաթ-փաշա արհեստանոցին, 500 ոսկի ալ առևտրական վարժարանին նուիրած է։ — Յոյն թերթերը կը գրեն թէ Եանեսայի Յոյն ազարակագործներուն ընտրող ըլլալու խնդիրը լուծուած է։ Անոնք որ օրինական հանգամանքները կը լեցնեն, ընտրող պիտի ըլլան։ Դրբք Քիլիսէի ընտրութիւններն ալ խաղաղ վերջ մը գտած են։ — Պասրայի կուսակալի փոխանորդ Միւսթաֆա պէյ Բ. Դրան մանրամասն ծրագիր մը ղրկած է մարզարիտ որսալու համար Նէճտի ծովազերքը եկող 5-600 նաւերուն իւրաքանչիւրէն 5 ոսկի տուրք գանձելու համար։ — Տիարպէքիւրէ կը հեռագրուի թէ Մուրթասա գեղէն նշանաւոր աւագակ Միզա Սայաէր և 23 ընկերները թէև ձերբակալուած, սակայն տեղական իշխանութեան

բռնապետական պաշտպանութեան շնորհիւ ազատ արձակուած են։

Ա. Ե. Գ. Վան. Ազգապետ էֆ. երկուշաբթի Անգղիական դեսպանատունը գնաց և շնորհաւորեց էտուրքա թագաւորին ծննդեան տարեդարձը։ Երեքշաբթի դեսպանը իր այցաքարտը ղրկեց Ազգապետարան։ — Էնկիւրիւի Քրիստոնեայ և Հրեայ հինգ ազգերու կրօնականներու ստորագրութիւններով Ազգապետարան հասած է հեռագիր մը, որով կը գանգատուի թէ Երեսփ. ընտրութիւններու գործին մէջ անկարգութիւններ ի գործ դրուած են և նահանգին 12 երեսփոխաններն ալ Մահմետականներէ ընտրուած են, թէև նահանգին մէջ 150,000 ոչ-Մահմետական ժողովուրդ կը գտնուի։ Ազգապետ էֆ. պաշտօնագրով մը խնդիրը ներկայացուցած է Ներքին գործերու նախարարութեան ուշադրութեան։ — Տրապիզոնի նախորդ Միսիոնար Տր. Լ. Ս. Քրօֆըրտ, որ անցեալ տարի վտանգաւոր հիւանդութիւն մը կրեց, Ամերիկայի մէջ ծանր գործողութեան մը ենթարկուեցաւ և հիմա կառարելապէս առողջանալու ճամբուն մէջ է։ — Նիւ Եորքի Հայ Աւետարանականներու նախորդ երէց Վեր. Ա. Կ. Կարապետեան Օսիպայի երէց կարգուած է Նիւ Եորք նահանգի մէջ։ — Տր. Միհրան Գասապեան էֆ. Կեսարիայէ մայրաքաղաքս ժամանեց և Ե. Ք. Ընկերակցութեան խնդրանք անցեալ ուրբաթ իրիկուն Բարեկամաց աղօթարանին մէջ բանախօսեց Բէօնթիկէնեան ճառագայթներուն դերին վրայ բնութեան մէջ, և բուժման փորձերու նմոյշներ ցուցուց մոզական լապտերով։ — Թալաֆի Ամերիկեան հիւանդանոցին մէջ դպրոց մը բացուած է հիւանդապահ կիներ պատրաստելու համար։ Այժմ 6 աշակերտուհիներ կ'ուսանին հոն։ — Շիքակօի Հայ Երիտ. Ընկերակցութիւնը Հոկ. 18ին գոհաբանական պաշտօն մը կատարած է թուրքիոյ Սահմանադրութեան առիթով Բանախօսած են Տեալք Կ. Փուշմանեան, Ա. Երէցեան, Տր. Մ. Մ. Մանկասարեան, Վեր. Բ. Վարժապետեան, Շէքէրճեան և Իզմիրի Ամերիկեան միսիոնարուհի Միսիս Մէք-նոթըն։ — Թարսուս Գողէճի ուսուցիչներէն Վեր. Սամուէլ էֆ. Մեղրոնեան Կիլիկիոյ Միութեան ընական անդամ ընդունուած է։ — Մեր յարգելի թղթակից Գրիգոր Հ. Գալուստեան էֆ. ամուսնացած է Օր. Լուսածին Ն. Սամուրզաշեանի հետ։ Երջանկութիւն կը մաղթենք։ — Կ. պոլսոյ Ե. Ք. Ընկերակցութեան նախաձեռնութեամբ զիշերային դասախօսութիւններու ընթացք մը պիտի սկսի յառաջիկայ Բչ., Նոյ. 3/16, իրիկուն ժամ 2ին (Ը. Թ.) Գոմադափուի Բէսթին մէջ։ Պիտի աւանդուին քանի մը լեզուներ և գիտութիւններ։

Հայ Ժող. Չորեքշաբթի Իգմիրլեան Հայրիկին պատրիարքութիւնը հաստատող Կայս. Իրատէն զրկուեցաւ Պատրիարքարան : Տեղապահ Հայրը դիւանները Պատրիարքարան հրաւիրեց Պատրիարքին ընդունելութեան պարագաներուն վրայ խորհրդակցելու համար : Ընդունելութիւնը տեղի կ'ունենայ ուրբաթ, երբ թերթն մամուլ տակ կ'ըլլայ : — Իւսկիւտարի Յոյներուն կողմէ պատգամաւորութիւն մը Յոյն եպիսկոպոսի մը նախագահութեամբ՝ շնորհաւորական այցելութիւն տուաւ նորընտիր Պատրիարք Իգմիրլեան Սրբազանին : — Իգմիրլեան Սրբազան Երուսաղէմայ հաշուական գործերուն կարգադրութեան մասին իր կարծիքը յայտնելով ըսած է թէ խնդրին քննութիւնը Երեսփ. Ժողովին կը պատկանի և թէ հաշուական ծանօթ խնդիրը հետեանք է կացութեան մը, որ յառաջ եկած է քմահաճ Վարչութեան մը : — Ն. Սրբազնութիւն իր ծախքով ընթերցատուն մը պիտի բանայ Իւսկիւտարի Սր. Կարապետ եկեղեցիին քով, և անոր պիտի նուիրէ նաև իր անձնական գիրքերը : — Կիրակի (Նոյ. 8) Ղալաթիոյ Սր. Լուսաւորիչ եկեղեցիին մէջ հոգեհանգստեան պաշտօն կատարուեցաւ ի յիշատակ Իգմիրի ծովածոցին մէջ ջրահեղձ եղած դժբախտներուն : Դուրեան Սրբազան պատարագեց և քարոզեց : — Էջմիածնի Սինդը միաբանութեան երիցագոյն անդամներէն ըստ օրինի 7 եկեղեցականներ ընտրած է իբր պատգամաւոր կաթողիկոսական ընտրութեան : Տեղապահ Հայրը հեռագրով մը յանձնարարեց Էջմիածնի Տեղակալին որ դիմէ Ռուս Կառավարութեան և ըողոքէ Պալատենիայի օրէնքին յայտնի բռնաբարման դէմ : Յիշեցուցած է որ, եթէ Տեղակալը ազգու միջոցներ ձեռք չառնէ ընտրութեան նկատմամբ օրէնքին տրամադրութիւնները ի գործ դնելու համար, ինք պատասխանատու պիտի համարուի : — Պատրիարքարանը գաղթականները տեղաւորելու համար վարձու տուններ կը փնտռէ, բայց ունեցողները չեն տար՝ ապագայ փնտսները մտքի առջև բերելով : Բաղաբապետութիւնն ալ տրամադրելի տուն չունենալով խոստացած է վարձք տալ, երբ Պատրիարքարանը տուններ վարձէ : — Պետական 2,000 ոսկիի նպաստը ամբողջովին պիտի յատկացուի գաւառներու կարօտելոց, որովհետև Պատրիարքարանը ցարդ 5,000 ոսկի տուած է Պոլիս դիմող գաղթականներուն :

ԱՐՏԱՔԻՆ

Գերմանիա կը շարունակէ Եւրոպայի փոթորիկի կեդրոնն ըլլալ : Կայսեր տեսակցութեան յաջոր-

դեց սա ծանուցումը թէ Կառավարութիւնը 25 միլիոն ոսկիի յաւելուածական հասոյթ կը պահանջէ և թէ այդ պիտի հայթայթուի ոգելիցներու մենավաճառով և զանազան հարկերու հաստատմամբ : Այս անհաճոյ պարագաներուն տակ հանրութեան ուշադրութիւնը այլուր դարձնելու համար Կառավարութիւնը վերաբարձեց «Բասապլանքայի միջադէպը» Սեպ. 28ին Բասապլանքայի Ֆրանսական իշխանութիւնները քանի մը դասալիք գինուորներ ձերբակալեցին, որոնք այն միջոցին Գերման հիւպատոսին պաշտպանութեան ներքև կը գտնուէին և որոնց փախստեան, կ'ըսուի, դիւրութիւն կ'ընծայէր հիւպատոսը : Ֆրանսա հիւպատոսին բարկացաւ միջադէպին կարգադրութեան դէմ գործելուն համար, Գերմանիա ալ Ֆրանսական պաշտօնեաներու իր հիւպատոսական իրաւունքները բռնաբարելուն համար Վերջապէս Հոկ. 13ին գործը իրաւարարութեան յանձնելու համար համաձայնութիւն գոյացաւ : Սակայն հիմա Գերմանիա կ'ուզէ որ նախ Ֆրանսա ներում խնդրէ և այնուհետև սկսին բանակցութիւնները : Ֆրանսացիները կատարեալ հանգարտութեամբ և քաղաքավարութեամբ բայց հաստատապէս Ու կը պատասխանեն այս տարօրինակ պահանջման : Այս խնդրին վրայ հասած ամենավերջին հեռագիրը Նոյ. 5 թուականը կը կրէ և սա է. «Յուսալի է որ Գերման կառավարութիւնը հաւանի Բասապլանքայի խնդրին լուծում մը տալ երկու կառավարութիւններուն ալ իրարու փոխադարձաբար ցաւ յայտնելու հիման վրայ» :

Ա.Բ.Ե.Կ. Ճշգրիտ տեղեկագրութիւններ դեռ հասած չեն : Բայց հեռագրալուրերէն կը հասկցուի թէ Մր. Թէֆթ Մր. Բոզէվէլթի շահածէն աւելի թուով քուէ ստացած է նաև Նոր Անգղիոյ նահանգներէն, որոնցմէ միոյն մէջ է Պոսթըն քաղաքը, Ռամիլավարականներու ամրոցը : Նիւ Եորք նահանգին Հանրապետական մեծամասնութիւնը 175,000 կը հաշուուի : Մր. Թէֆթի տրուած քուէներուն համագումարը 7 միլիոն կ'անցնի : Մր. Թէֆթ կը բաղձայ զՄր. Բուլթ պահել իբրև Արտաքին գործերու նախարար : Իսկ Մր. Բոզէվէլթ կ'ուզէ տեսնել զայն Միաց. Նահանգներու Գերագոյն Ասեմանին նախագահի Փոփ կը կարծէ թէ Մր. Թէֆթ իր բովանդակ հաստատամտութեան պիտի կարօտի կատարելու համար խոստումը, զոր տուած է Ազգ. Ժողովը արտասովոր նիստի հրաւիրելու համար, որպէս զի մաքսային սակացոյցի քննութեան ձեռնարկէ :

Ա.Բ.Ե.Կ. Նոյ. 3 թուականով հետեւեալ կը հեռագրուի Վիեննայէ. Երէկ Պալատներու խնդրին վրայ Ռուսական ծանուցագիր մը հասաւ հոս : Գու-

մարելի դեսպանախորհրդին համար նկատառման խնդիրներ միայն կը յիշէ առանց վերջնական առաջարկներու, և չորսէ աւելի կէտ չթելադրեր: Այդ կէտերն են (1) Պոսնա-Հէրսէքի կցում, (2) Պուկարիոյ անկախութեան հռչակում և Թուրքիոյ փոխարինութիւն, (3) Սերպիոյ և Մոնթենեգրոի պահանջներ, (4) Գափիթիւլասիոններու և օտար նամակատուններու ջնջում Թուրքիոյ մէջ: Մանուկագիրը աննպաստ տպաւորութիւն գործեց պաշտօնական շրջանակներու մէջ, ուր Ռուսիոյ այժմու դիրքը որոշակի ոչ-բարեկամական կը նկատուի:

Պուկարիո. Գահաճառին վրայ վիճաբանութիւնը Մ. Տանէվ սկսաւ: Պաշտպանեց ինչ որ կատարուած է Պուկարիոյ և Աւստրիոյ մէջ, բայց քննադատեց կատարման կերպը: Պուկարիա Թուրքիոյ վերածնունդը խնդրութեամբ կ'ողջունէ և լաւագոյն բարեկամն է Թուրքիոյ: Պէտք է երկու երկիրներուն հակառակութեան վերջին հետքը ջնջել:

Ռուսիա. Մինչև Նոյ. 5 Աւստրիայէ պատասխան հասած չէր դեսպանախորհրդին նկատմամբ: Բանակցութիւններն հաւանօրէն պիտի երկարաձգուին, բայց յոյս կայ թէ Աւստրիա իր նախկին դիրքը պիտի թողու և հաւանի որ Պոսնա-Հէրսէքի կցման խնդիրը վիճաբանութեան նիւթ ըլլայ:

ԵՒՐՈՊԱԿԱՆ ՔՆՆԱԳԱՏՈՒԹԻՒՆ

ԳԵՐՄԱՆ ԿԱՅՍԵՐ ՎՐԱՅ

Գերմանիան կարծիք. Թեօփիշէ Բոնիպաճ, որ անկողմնակալ թերթ մը կը կարծուի, կ'ըսէ թէ Կայսեր կողմէ Անգղիական ժողովրդին ուղղուած պատգամը մեծ անձկութիւն և ցաւ պատճառեց Գերմանացիներուն: Ն. Վեհափառութեան խօսքերէն կը տեսնուի թէ, կ'ըսէ, դեռ կը հաւատայ թէ օգուտ ունին անձնական կոչեր, իր անձին և իր խաղաղասիրական նպատակներուն նկատմամբ վստահութիւն չհանդուրժող ճիգեր և այն քաղաքականութիւնը որ միայն նպատակակէտը կը դիտէ, բայց չհետեւիր ուղիներուն որոնցմով ևեթ կարելի է անոր ժամանել, և որ կ'ուզէ բոլոր աշխարհը իր թեկն տակ առնել և, երբ անհանգստութիւն յառաջ կը բերէ և անվստահութեան հունձք մը կը քաղէ, կը զանգատի որ ինք միշտ սխալ կը հասկցուի: Լոնտոնեան այս նորագոյն անխոհեմութիւնը ծանր հարուած մը կը համարինք Գերման աշխարհավարութեան համար: Եւ այս հարուածը աւելի ծանր կու գայ այնպիսի ժամանակ մը հասնելով, երբ կը թուէր թէ մեր Պալքանեան աշխարհավարութիւնը յաջողիլ կը խոստանար և մինք կ'սկսէինք վերստանալ մեր կորուսած ազդեցութիւնը: Մեր կարծիքով այսպիսի անխոհեմութիւն

ներ անկարելիութեան մասնուելու են այսուհետեւ, և Բայխսթակը գումարուելուն պէս պահանջելու է որ Գերման աշխարհավարութեան միօրինակութեան աւելի խստիւ հոգ տարուի այսուհետեւ: Մամուլը Ազգայնական, Համագերման և Պօէրասէր հատուածները շատ դառնաշունչ լեզուով գրեցին այս միջադէպին վրայ, որով իրենց տենչերը մատնուած կը համարին: Յրանգութեւր Յայնսնի կը ջանայ Կայսրը չքմեղացնել և Վարչապետին համար համակրանք չահիլ: Միայն Քեօփիշէ Յայնսնի լաւատես է և կը կարծէ թէ Կայսեր կողմէ Անգղիոյ ուղղուած պատգամը լաւ արդիւնք յառաջ պիտի բերէ:

Յրանգութեւր կարծիք. Ժոհանս Կէ Տէպո սապէս կը գրէ: Այս տեսակցութիւնը մասնաւոր կարեւորութիւն պիտի չունենար, եթէ Գերման զիւսնագիտութեան յոռեգոյն կողմերէն մին ի յայտ չբերէր իր ամէնէն խոռովէ հանգամանքներով: Կայսրն անձամբ կը պարծի թէ չահակից երրորդներու հաղորդած է ուրիշ տէրութիւններու կողմէ իրեն մատուցուած զաղտնի առաջարկներ: Համարձակ կը խոստովանի և կը յայտարարէ թէ բարկացած է որ դեռ այդ յայտնութեան փոխարէնը ստացած չէ, և բնաւ չմտածեր թէ այս արարքը կրնայ բոլորովին տարբեր բառով մը արտայայտուիլ:

Ռուսիան կարծիք. Թայմիթ թղթակիցը հետեւեալը կը հեռագրէ Սթ. Փեթերսպուրկէ. Հանրութեան մտահոգութիւնը, որ արդէն մեծ է Մօսուոր Արեւելքի կացութեան պատճառով, աւելի պիտի սաստկանայ Պերլինի այս նոր ձեռնարկով, որու նպատակն է անհամաձայնութիւն սերմանել Մեծ Բրիտանիոյ, Յրանգութեւր և Ռուսիոյ միջև: Վիլհելմ Կայսեր վերագրուած սա յայտարարութիւնը, թէ ինք համոզեց Ռուս կառավարութիւնը որ ոչ-բարեկամական ցոյց մը չընէ Անգղիոյ դէմ Պօէրական պատերազմին ժամանակ, զայրոյթ կը շարժէ կրկին պատճառով: Նախ, վասն զի ճշմարիտ չէ, երկրորդ, վասն զի Անկլեոս համաձայնութեան կնքման նուազ չստարեց սա իրողութիւնը թէ Ռուս կառավարութիւնը Մեծ Բրիտանիոյ հանդէպ ամենայն ուղղամտութեամբ շարժեցաւ այնպիսի ժամանակ մը, երբ հանրային կարծիքը մեղի դէմ էր գրեթէ ամէն տեղ: Նոյն Վեթիս հեգնօրէն կը հարցնէ թէ աշխարհ պիտի հաւատա՞յ արդեօք թէ Քրիւկըրի ուղղուած համբաւեալ հեռագրին հեղինակը յետոյ պաշտպան կանգնեցաւ Անգղիոյ դատին: Եւ կ'եզրակացնէ թէ այս, եթէ ճշմարիտ ըլլար, պիտի ցուցնէր թէ Գերմանիա ո'չափ վստահութեան կրնայ արժանի ըլլալ:

ԿՈՍՏԱՆԴՆՈՒՊՈԼԻՍ

Ի ՏՊԱՐԱՆԻ Ա. ՅԱՅՈՐ ՊՈՅՆՅԱՆ

Ֆինանսներու եղբուշու Ռմերիգան լսան

ՀԱՏՈՐ ԿԱ.
ԹԻՒ 46

ԼՐԱԲԱԺՆԻ

1908

Նոյ. 46

ՅԱԻԵԼՈՒԱԾ

Հայ և Յոյն պատուիրակներն ի վարչապետին մօտ. Անցեալ շաբաթու Գրիգոր Զօհրապ և Պետրոս Հալաճեան էֆենդիքը և Տր. Գամպուրօղլու փաշա, Տր. Լիմարաքիս էֆ. և ուրիշ Յոյն մը վարչապետին ներկայացան և ընտրական խնդրին վրայ աղերսագիր մը մատուցին սա իմաստով. Ն. Բարձրութեան ծանօթ է անշուշտ որ Սահմանադրութեան ամէնէն էական սկզբունքը Օսմ. ազգը կազմող զանազան տարրերուն մէջ հաւասարութեան պահպանումն է: Արդ, ընտրական ցուցակները պատրաստուած են վարչային այն քմածին բաժանումներուն համաձայն, որոնք նախորդ ընտրութիւններէ հետեւ կը ձգտին մանաւանդ Խալամներու ընտրութեան: Արդէն տեղ տեղ ոչ-Խալամներու իրաւունքներ անտեսուած են, որոնց համար օրինական չըլտանակի մէջ ղեկավարներ եղան: Ներքին գործերու նախարարին և Օսմ. Քոմիթէի խոստումները թէ արդարութիւնը պիտի տիրէ՝ մեզի քաջալեր մը եղան ընտրական աշխատութիւնները յառաջ վարելու: Սակայն այժմ ընդհանուր ելքը կը ցուցնէ թէ ղեկավարներու նկատմամբ յայտնուած երկիւղները անհիմ չէին: Յոյն տարրը 40 երեսփոխան ընտրելու իրաւունք ունենալու է, Հայ տարրն ալ 20: «Կը խնդրենք դաւաճներու և ընտրական չըլտանակներու մէջ փոքրամասնութեան ենթարկուած քուէները անշատ գաւառի մը կամ ընտրական չըլտանակի մը քուէներուն վրայ աւելցնել, ինչ որ ընտրական կանոնադրով արգելուած չէ, և զայս հետադրով ծանուցանել ուր որ դեռ ընտրութիւնները աւարտած չեն»: Իսկ եթէ վերջի վերջոյ տեսնուի թէ հաւասարութիւն և արդարութիւն անմարսելի կերպով խախտուած են, ընտրականապէս օրինական ամէն միջոցներու պիտի դիմենք մեր իրաւունքներուն պաշտպանութեան համար և պատասխանատուութիւնը մեր քոմիթէներուն պիտի չպատկանի: Վարչապետը պատասխանեց թէ առ այժմ անկարելի է ընտրական օրէնքը փոխելու վրայ խորհիլ և թէ ցաւալի է որ զանազան ազգութիւններ իրենց անունով առարկութիւններ կ'ընեն: Իսկ թանկ չհաւանիր այս աղերսագրին, զոր վերջնապէս կը համարի և կ'ըսէ թէ, եթէ օրինաւոր միջոցներու պիտի դիմեն, ինչ հարկ ուրեմն նախապէս իմաց տալու: Յետոյ կը յարէ թէ Կառավարութիւնը ընտրական կանոնագիրը գործադրելէ զատ բան մը

չկրնար ընել: Իսկ դալով երեսփոխաններու թուոյն, կ'ըսէ թէ 40 երեսփոխան տալու համար Յոյները 4 միլիոն ըլլալու են, Հայերն ալ 20 երեսփոխան տալու համար 2 միլիոն: «Ստուերներն ալ միասին հաշուել երբէն ի վեր տրամաբանութեան մէջ մուտ զտած է:»

Հայերը և հանրային կրթութիւնը. Անցեալները թանկ քննադատեց Հ. Յ. Գաշնակցութեան սա պահանջը, որ միանգամայն Օսմ. Սահմանադրական Հայ Մարմինն պահանջն է, թէ Կառավարութեան Կրթական ելեմտացոյցէն ոչ-Խալամ հասարակութիւններու ալ բաժին հանուելու է: Իսլամ յոգեւածագիր մը նոյն թերթին մէջ գրելով նախնական վարժարաններու համար իրաւացի կը գտնէ այդ պահանջը, զի անոնց Կառավարական ծրագրին մէջ կրօնք դասախօսելու տրամադրութիւն կայ: Քանի որ ամէն հասարակութիւն, կ'ըսէ, առանձին պիտի ուսուցանէ իր կրօնը, ոչ-Խալամներ ալ կը վճարեն կրթական տուրք, ուստի և իրաւունք ունին նոյն ելեմտացոյցէն բաժին ալնկալելու: Քրիստոնեաներու այս պահանջումին դժացում տալու համար կ'առաջարկէ այժմէն Էլզաֆի նախարարութեան հետ բանակցիլ անոր անսպառ եկամուտներուն մէկ մասը Կրթական նախարարութեան յատկացնելու համար, և առ այս կը խնդրէ Օսմ. Քոմիթէի աջակցութիւնը:

Ոստիկաններու առեւտրայ հրահանգ. Ոստիկաններու պարտականութեանց մասին առժամեայ հրահանգ մը պատրաստուած է: Ատոնց վրայ հսկելու համար քննիչ մարմին մը կազմուած է Բերայի ու Իւսկիւտարի կառավարիչներուն և Պուսոյ ոստիկանութեան տնօրէնին տրամադրութեան տակ: Ոստիկանութեան Քոմիտէիներ ու պաշտօնեաներ պարտաւոր են հանրային ազահովութեան ու բարեկարգութեան աշխատիլ, ոճիրներու հեղինակները երեւան հանել և իրենց պետերուն հրամաններուն հնազանդիլ. հակառակ պարագային պատասխանատու պիտի մնան: Օրէնքները, խաները և այդ կարգի հանրային վայրեր միշտ հսկողութեան տակ պիտի առնուին, որպէս զի ոճրագործներու ազատանալու չըլլան: Տօնավաճառներու, թատրոններու և հանրային հաւաքման վայրերու մէջ բարեկարգութեան անվթար մնալուն պիտի աշխատին: Ոստիկանութեան կայանները երբ պէտք ըլլայ, իրարու պիտի օգնեն: Ամէն կայան իր չըրջանակին քարտէսը պիտի ունենայ: Քննիչ մարմինները իրենց պետերէն պահարանի մէջ գրուած ու կնքուած հրամաններ պիտի ստանան և որոշուած ժամուն միայն պիտի կրնան զայնս բանալ:

նաև իրենց պաշտօնը ստեպ պիտի կատարեն, եղած բողոքները տեղեկագրելով և հանրային ապահովութեան լաւ պահպանման վրայ հսկելով, միանգամայն պիտի հսկեն որ ոստիկանները իրենց պարտականութեանց մէջ չթերանան։ Ոստիկանութեան կայանները մաքուր ու վայելուչ պիտի ըլլան՝ ընդունելութեան սրահով մը։ Օրական դէպքերու համար տեղեկագիր մը պատրաստելով քսանըջորս ժամը մէկ անգամ պիտի հաղորդեն իրենց պետերուն, իսկ կարեւոր դէպքերը անմիջական կերպով։ Քոմիտէները չաքաթը մէկ անգամ պիտի դասախօսեն իրենց ստորադաս պաշտօնեաներուն։ Կայաններու պաշտօնը երեք մասէ կը բաղկանայ։ Ա. Շրջանակի պարտականութիւն, Բ. Գիշերուան շրջուն պահակութիւն և Գ. Յորեկները պողոտաներու վրայ հսկողութիւն։ Պաշտօնեաները կէս ժամն անգամ մը իրենց ներկայութիւնը պիտի հաստատեն քոմիտէի վայրը։ Փողոցներու անկիւնները պիտի կենան և պիտի հսկեն հանրային ապահովութեան, անցուղարձի կանոնաւորութեան, ժողովրդեան համախոնումները ցըրուելու, ոճիրներու տեղի չտալու։ Յոռի արարքի տէր անձեր մասնաւոր հսկողութեան պիտի ենթարկուին։ Գիշերները շրջանակի ոստիկաններուն երկու ոստիկան-զինուորներ պիտի ընկերանան։ Շրջուն պահակախումբը ամէնէն քիչ պիտի բաղկանայ երկու կամ մէկ ոստիկանէ և ոստիկան-զինուորէ։ Ատոնք ամէն կէս ժամ պիտի ներկայանան քոմիտէի վայրը։ Վաղեմի չարագործները պիտի հետապնդեն, շէնքերու դռները և պատուհանները գոց ըլլալուն հոգ պիտի տանին և իւրաքանչիւր խումբ իրարու միանալու համար նշան պիտի տայ։ Ոստիկանութեան իւրաքանչիւր պաշտօնեայ 24 ժամուան մէջ ութ ժամ պիտի աշխատի, ութ ժամ իւրեւ պահեստ պիտի կենայ և ութ ժամ ալ արձակուրդ պիտի վայելէ։ Ոստիկանութեան կայաններուն վրայ իւրեւ որոշիչ նշան կարմիր լապտեր մը պիտի գտնուի։ Իրենց պաշտօնին ու պարտականութեանց մէջ թերացող ոստիկաններուն առաջին անգամ ազդարարութիւն պիտի ըլլայ, երկրորդին յանդիմանութիւն և երրորդին ալ առաջին անգամ մէկ ամսաթոշակին երրորդ մասէն զրկում։ Եթէ նորէն անսաստէ, պաշտօնանկ պիտի ըլլայ։ Աւելի

Նահանգներ. Վանայ նահանգին վերաքննիչ ատուանին պատժական ճիւղին նախագահ անուանուեցաւ Էրզրումի նոյն ճիւղին նախագահ Սալիմ էֆա։ — Տրապիզոնի նահանգին երկրագործական քննիչ կարգուեցաւ Սէլանիկի երկրագործական վարժա-

րանին տնօրէնի օգնական Աւետիսեան էֆա։ — Տրապիզոնէ Էրզրում տանող ճամբան կը նորոգուին քնաշարժ կառքի երթեկութեան համար։ — Սէլանիկի կեդրոնական դաւառին ձիերի վաճառէն Նիքոլա Հասապի սպանացող և զայն սպանելու ձեռնարկող Պուլկար երեք աւագակներ ժողովրդին կողմէ ձերբակալուելով Կառավարութեան յանձնուեցին։ — Սէլանիկի Բաղաքապետ Ասիլ պէյ պիտի հրաժարի Երիտասարդ Թուրքերու հետ աղէկ չերթալուն համար։ — Պելճիական ընկերութիւն մը կ'առաջարկէ Պանարմա-Սուժա երկաթուղիի գիծ մը չինել, որով Պուլէ Իզմիր հեռաւորութիւնը կէսի պիտի իջնէ։ — Իւսկիւպի Խոնա-Փաշա մզկիթին վրայ կայծակ ինկաւ և մզկիթը այրեցաւ ամբողջովին։ Նիւթական Վասան է 10,000 ոսկի։ — Անցեալ հինգշաբթի երկրաշարժի սաստիկ ցնցում մը տեղի ունեցաւ Սեբաստիոյ մէջ։ Բարեբաղդաբար կարճ տեւեց և վտանգ յառաջ չբերաւ։ — Պաղատատէ Հոկ. 19 թուականով Սէնայալի գրուած նամակ մը կը պատմէ թէ 50,000 հոգիներ քաղաքին դուրսը դիմաւորած են Սէլանիկի կեդր. Քոմիտէին անգամ Էօմէր էֆան և աքսորէ վերադարձող Համտի պէյը ու Տր. Սուրէյյա էֆան։ Թէև Սահմանադրութիւնը մեծ ուրախութեամբ ընդունուած է հոն, բայց Բարեգործական Քոմիտէ անունով կազմուած հակասահմանադրականներու խումբ մը այն աստիճան գրգռած է Իսլամ ժողովուրդը նոր վարչութեան դէմ որ իրիկուն մը ժամը 2ին 5,000 հոգիէ բաղկացեալ խուժան մը Կուսակալի փոխանորդ Նազըմ փաշայի ապարանքն երթալով յայտարարած է որ, եթէ Սահմանադրութիւնը դործադրուի, իրենք ալ Քրիստոնեաները պիտի ջարդեն, Հրեաներէն սկսելով։ Յաջորդ օրը այդ պատճառաւ շուկան և բոլոր խանութները գոցուած են։ Խոս վարարները Սորձա շուկային և Պէնի-Սախա թաղին մէջ Հրեաներուն վրայ անլուր խժեժութիւններ ի գործ դրած, 40 Հրեայ վիրաւորած (մէկը սպաննած) և անոնց քսակներն ու ժամացոյցները կողոպտած են։ Ժամը 7ին 20,000 հոգի կառավարական պաշտօնատուներ երթալով նոր վարչութեան դէմ բողոքած են։ Կուսակալը, զանոնք ապահովելով թէ Վարչապետին հեռագրած է և 2-3 օրէն պատասխանը պիտի հաղորդէ իրենց, բազմութիւնը հանդարտեցուցած է։ Պահակախումբեր զիշեր ցերեկ կը շրջին Կուսակալը հիւպատոսներուն խնդրանքին վրայ ապահովութեան համար 4-5 զինուոր զրկած է իւրաքանչիւր հիւպատոսարան։ — Ռուսիա առաջարկած է Կրետէի խնդիրը Դեսպանախոնուրդէն դուրս կարգադրել Թուրքիոյ և պաշտպան չորս տէրու-

թեանց մէջտեղ : Կէսպաշտօնական աղբիւրէ կը ծանուցուի թէ Բ. Դրան մէջ բանակցութիւններ տեղի կ'ունենան Օսմ. Տէրութեան պատուիրակներուն և պաշտպան չորս տէրութեանց ղեկավարներուն մէջտեղ : Տրուելու որոշումները վեց մեծ տէրութեանց կողմէ պիտի վաւերացուին : — Այտնէ կը գրուի թէ Յոյն երիտասարդ մը, որ Իսլամ կնոջ մը հետ յարաբերութիւն ունէր, քիչ մնաց Պէշիկ-թաշի գոհին վիճակին պիտի ենթարկուէր : Սակայն ղոճաբաւ ազատուած է, վրայ տալով քիթն ու ականջները միայն, զորս կտրեր է ամբողջ — Հիճազի երկաթուղին և քաղաքը Ալարի Աշիթէթի յարձակումներէն ղերծ պահելու համար, տեղւոյն հրամանատարը քանի մը վաշտ կանոնաւոր զինուորներու և թնդանօթներու անմիջական առաջումը խնդրած է Բ. Դուռնէն : — Իզմիտէ Բէ-պաշի մէկ թղթակիցը կը տեղեկագրէ թէ Օսմ. Խորհրդաբանին զրկուելու երեսփոխաններու ընտրութիւնը գրեթէ աւարտած է, թէ Իզմիտի սանձագին մէջ գտնուած 50,000 Հայեր միաբան գործած են, թէ Կաթոլիկ և Բողոքական և Լուսաւորչական Հայեր միաբանած՝ փափաքեցան գէթ մէկ Հայ երեսփոխան ընտրել, բայց չյաջողեցան, վասն զի կառավարին ու թաղապետութեան նախագահը մէկ եղած՝ այնպէս բաժնեցին անջատեցին որ վերջնական ընտրող Հայերը չառ չըլլան : Կաթոլիկ և Բողոքական Հայերը ստիպեցին Յոյներուն թաղը երթալ որ Յոյներուն տան իրենց քուէն, բայց անոնք անիրաւութիւնը կանխատեսելով ձեռնպահ մնացին : Քաղաքին մէջ իբր 1,200 Հայ, 860 Թուրք, 250 Յոյն առաջին կարգի ընտրող կը գտնուէր, ուստի ձայնի մեծամասնութիւնը մեր կողմն ունէինք : Ատաբաղարի մէջ ալ միւսնոյն բաները տեղի ունեցած են :

Հայ Ժող. Վերընտրեալ Պատրիարք Իզմիրեան Հայրիկը մասնաւորապէս ծրագրուած հանդէսով մը ուրբաթ Իւսկիւտարէ Ազգ. Պատրիարքարան փոխադրուեցաւ չքեղ թափօրով մը : Երկերկու եպիսկոպոսէ, վարդապետէ, քահանայէ և 15 աշխարհականէ բաղկացեալ պատգամաւորութիւն մը 10 կառքերով կը հետեւէր Սրբազան Պատրիարքին փառաւոր լանտօին, որու աջ ու ձախ կողմէն կ'երթային 2 վեղարաւոր վարդապետներ և 3 բարապաններ : Հակառակ տեղատարափ անձրեւին՝ հոծ բաղմութեամբ լեցուած էր ամբողջ ճամբան : Իզմիրեան Սրբազան առաջնորդուեցաւ Մայր Եկեղեցիի Աւագ Տաճարը, ուր երեսփ. Ժողովը գումարուած էր ընդունելու համար Ն. Սրբազնութիւնը : Դեր-ատենապետը պաշտօնական ճանով

հրաւիրեց Պատրիարքը կատարել օրինական ուխտը : Պատրիարք Հայրը սրտազին յուզուած պատասխանեց և կատարեց ուխտը՝ արտասանելով Ազգ. Սահմանադրութեան 4րդ յօդուածին հետեւեալ բանաձեւը . «Առաջի Աստուծոյ և ի ներկայութեան Ազգ. Ժողովոյս հրապարակաւ կ'ուխտեմ հաւատարիմ մնալ Օսմ. Սահմանադրութեան և ազգին, և ճշմարտապէս հսկել Ազգ. Սահմանադրութեան անթերի գործադրութեանը» : Ուխտի արարողութեանէն ետեւ Տեղապահ Հայրը հակիրճ ուղերձով Պատրիարք Սրբազանին յանձնեց Պատրիարքական «Ասա»ն : Ապա բոլոր եկեղեցականք, Յոյն եկեղեցականք ծնկաչոք, համբուրեցին Պատրիարքին աջը, և յետոյ Սրբազան Պատրիարքը «Հայր Մերով» մը վերջացնելով արարողութիւնը բաղմեցաւ իր յատուկ աթոռին վրայ : Ապա բանախօսեցին Տեարք Հ. Արամեանց, Հմայեակ քնյ. Էքսէրճեան, Տեղապահ Հայրը, Պ. Ակնունի և Օսմ. Քոմիթէի անդամներէն հաղարապետ Մէհմէտ Էմին պէյ : Ժողովէն վերջ Սրբազան Պատրիարքը առաջնորդուեցաւ Պատրիարքարանի դահլիճը ուր չնորհաւորութիւններ տեղի ունեցան : — Շաբաթ Պատրիարքարան հասաւ Կայս. հրամանագիր մը, որով նորընտիր Պատրիարք Հայրը կը հրաւիրուի Կայս. պալատ երթալ երեքշաբթի օր :

Օրթաքէօյի Հայերը երկրորդ աստիճանի ընտրող ընտրեցին Յարութիւն Զէքի Էֆէն : — Զէյթունի սովը արագ թափով մը կը սաստկանայ, Հաճըն սովի և համաճարակի աղէտներէն կը տառապի . բնակչութիւնը կը ցրուի և կը գաղթէ հեռուներ : Կաթողիկոսը սրտառուչ չըջարեալանով մը կոչում կ'ընէ ազգին և հայ կը խնդրէ Զէյթունի համար : Կաթողիկոսարան զիմող Զէյթունցի քահանաներ ըսած են . «Մենք մահուանէ չենք վախնար, եթէ սուրբ նպատակի մը համար մեռնիլ պէտք ըլլայ . բայց անօթի՝ մեռնիլ, Ազգին անուան անջնջելի աւրատ և անքաւելի մեղք պիտի ըլլայ» : — Ակնէ, Վանէ, Տիվրիկէ, Մուշէ և ուրիշ գաւառներէ թշուառութեան սրտածմիկ նկարագրութիւններ կը տեղան Պատրիարքարան : — Տեղապահ Հօր հրամանով 50 ոսկի զրկուեցաւ Զէյթուն : Մայրաքաղաքի քանի մը թաղերէն ի նպաստ Զէյթունի սովեցոյ 1,400 դահ. հանգանակուելով Պատրիարքարան յանձնուեցաւ : — Հ. Յ. Դաշնակցականներ Նոյ. Տին հրապարակային մեծ ժողով մը ունեցան Բերայի Սբ. Երրորդութիւն եկեղեցիին մէջ : Բանախօսեցին Գրիգոր Էֆ. Զօհրապ, Ս. Քաղանովաս Էֆ. ու Յրանտական թերթի մը աշխատակիցներէն մին և Պ. Ակնունի : — Աւստրիոյ

Կայսրը՝ յատուկ հրովարտակով մը Ֆրանց Եռ-
գէֆ պատուանշանին Մեծ Խաչը ղրկած է Իդ-
միտի Առաջնորդին, որ Հունգարացի Բակոցցի իշ-
խանին ոսկերտութիւնը Հունգարիա փոխադրելու
գործին զիւրութիւն ընծայած էր : — Հանգուցեալ
Ռուսահայ բժիշկ Մ. Զախարեւկեան Քասանէթ,
Օրտու և Մարտակերտ գիւղերուն 26,000 բուլղ
նուիրած է կրթական նպատակներու համար : —
Հանգուցեալ Ներսէս Վրդ. Խաչատրեան Յոգալէի
մէջ ունեցած իր կրպակը Երուսաղէմի վանքին
կտակած է : — Ամերիկայէ վերադարձող 300ի մօտ
գաղթականներ Մարսիլիա կ'սպասեն և ճամբու
ծախք չունին Պոլիս գալու համար : — Տէրսիմի
Աշիրէթները կողոպտած են Չմշկածագի գլխաւոր
գիւղերը, որոնք իսպառ գուրկ մնացած են ապ-
րուստի միջոցներէ և շատ տուններ բոլորովին
փճացած են : Գաւառին մէջ թանչքի հիւանդու-
թիւն մ'ալ ծագած է որու զոհ կ'երթան բազմա-
թիւ անխնամ անձեր : — Պ. Մատթէոս Խէրեան
խոստացած է 2,000 ոսկինոց ընդարձակ ազարակ
մը գնել Կիլիկիոյ մէջ, որպէս զի ապագային Կեդր.
վարժարան մը հաստատուի հոն : — Բաբերդի Հայ
Ընթերցասիրաց Միութեան նախաձեռնութեամբ
Հոկ. 27ին հոգեհանգիստի հանդէս մը կատարուած
է տեղւոյն նահատակներուն համար : Քաղաքին Հայ
երեւելիները ներկայ եղած չեն պաշտամունքին : —
Վանայ կուսակալութենէն Հայ երեսփոխան ընտ-
րուած է Դանիակցական նշանաւոր գործիչ Պ.
Վահան Փափաղեան :

Կաթողիկոսիան ընդունելու էր. Բաղնուկն ցանկ.

Իզմիրեան	Սրբազան	78	քուէ
Դուրեան	»	60	»
Սեդրակեան	»	35	»
Գառնակերեան	»	35	»

Օրմանեան Սրբազան 9

Երկանուն ցանկ.

ԻԶՄԻՐԼԵԱՆ	ՍՐԲԱԶԱՆ	73
ԴՈՒՐԵԱՆ	»	55

Պարկասարան. Գործերը շատ ծանր հանգամանք
կ'ստանան այդ երկրին մէջ : Նոյ. 7ին Թեհրանի մէջ
հակասահմանադրական ցոյց մը եղաւ, որու մաս-
նակցողներուն ստուար մասը կղերական էին : Ժո-
ղովրդային գումարման մէջ աղերսագիր մը պատ-
րաստուեցաւ ու կնքուեցաւ : Անով կը յայտա-
րարուի թէ Սահմանադրութիւնը Գուրանի հակա-
ռակ է, և թէ Ժողովուրդը Սահմանադրութեան
չփափաքիր : Նշանակելի է որ միւսնոյն ժամանակ
մեծ զօրահանդէս մը տեղի ունեցաւ և զօրքերը
շատ մօտ էին երբ արհեստաւորական միութիւն-
ներու անդամներ կը հրաւիրուէին աղերսագիրը
ստորագրել : Երբ աղերսագիրը Շահին մատուցուե-
ցաւ, Շահը խոստացաւ Մեծ Եպարքոսին զրկել
դրան : Նոյ. 8 թուակիր հեռագրի մը համաձայն,

ահաւասիկ ինչ որ տեղի ունեցաւ յաջորդ օրը.
Իշխաններ, քահանաներ, աշխուականներ, վաճա-
ռականներ և արհեստաւորներ հրապարակային
ունկնդրութեան հրաւիրուեցան արքունի յայտա-
րարութիւն մը լսելու համար : Բայց ամէն դասա-
կարգէ հազիւ 200 անձ պատասխանեցին սոյն հրա-
ւերին : Դահիճներու չարքերու մէջէ անցնելէ ետե
մտան Ֆարապաչի տաղաւարը և հրաւիրուեցան
Սահմանադրութեան դէմ աղերսագիր մը ստորա-
գրել : Ապա տարուեցան Մեծ Եպարքոսին տաղա-
ւարը, ուր ան յայտարարեց թէ Շահը բարեհաճած
է վերանորոգել Սահմանադրութիւնը : Յետաջիջա-
կան Մոլլաներ արքունի տաղաւարը խուժեցին,
Շահին առջև երկրպագութիւն ըրին և բարձրաձայն
թախանձեցին որ այս անպատուութիւնը վերցնէ
Իսլամութեան վրայէն և ջնջէ Սահմանադրութիւնը,
որ Պապներու գործ է : Ապա աղերսագիրը մա-
տուցուեցաւ ոսկի ափսէով մը : Շահը, խանդա-
ղատանքով պատասխանելով իր հաւատարիմ հպա-
տակներուն, խոստացաւ այս սե բիծը հանել հա-
ւատացեալներու կրօնքին վրայէն և Սահմանադրու-
թիւնը ջնջող հրովարտակ մը հրատարակել : Գետ-
նամած խոնարհութիւններու և աղօթանայութիւն-
ներու կանոնաւոր տեսարանով մը փակուեցաւ
հանդէսը : Շահին յետաջիջական հակումները մեծ
անձկութիւն կը պատճառեն Անգղիոյ և Ռուսիոյ :

Գերմանիա. Դասապալանքայի լսնդիրը դեռ չյուժ-
ուեցաւ : Պերլինի Ֆրանսական դեսպան Մ. Բան-
պոն արձակուրդով նոյն մայրաքաղաքէն մեկնելէ
առաջ, Գերմանիոյ Արտաքին գործերու նախարա-
րին յանձնեց խնամեալ տեղեկագիր մը Դասապալան-
քայի բովանդակ միջադէպին վրայ, երբ Ֆրանսա-
կան պաշտօնեաներ Գերման հիւպատոսին պաշտ-
պանութեան տակ մտած դասալիք զինուորներու
փախուստը արգելած են : Իրաւարարութեան վճճն
առաջ Ֆրանսայէ ներսէ պահանջող Գերմանական
առաջարկին ալիսնակութիւնը հետզհետէ աւելի
ակնբեր կ'ըլլայ : Նշաններ կան թէ Գերման մա-
մուլը իր լեզուն պիտի չափաւորէ :

Վէնէ. Բ և Է ի պիտահալարութեան. Նիւ Եորքի
Մէյքլէ հանդէսին Դեկտ. 1 թիւը յօդուած մը կը պա-
րունակէր, որով կը նկարագրուէր Մր. Հէյլի տե-
սակցութիւնը Գերման Կայսեր հետ : Այդ հանդէսին
155,000 օրինակները կաղմատուն յանձնուած էին
և ահա Մր. Հէյլ իր յօդուածը թերթին մէջէն հա-
նելու արտօնութիւն ինչորեք : Հրատարակիչ ընկե-
րութիւնը հաւանեցաւ և մեծ զոհողութեամբ
փճացուց տղեալ բոլոր օրինակները : Կ'իմացուի
թէ Կայսր այդ տեսակցութեան միջոցին քննա-
դատած է բարձրատիւրման քանի մը Անգղիացիներ
և բոլորովին ոչ-բարեկամական դիրք մը ցուցած
Անգղիոյ հանդէպ :

ԿՈՍՏԱՆԳՆՈՒՊՈԼԻՍ

Ի ՏՊԱՐԱՆԻ Ա. ՅԱՊՈ ՊՈՅՆԱՅԱՆ

Ֆինանսերը եղբուրու Ամերիկայի խան